

Uudenmaan keskiaikaisesta erätaloudesta kertova soiden, järvien ja jokien saamelaisnimistö

Reijo Solantie

Photo Veli-Matti Väänänen.

Uudenmaan saamelaisperäinen soiden, järvien ja jokien nimistö kertoo maakunnan varhaiskeskiaikaisesta taloushistoriasta ja etenkin riistatalouden keskeisestä asemasta siinä. Tässä artikkelissa keskityn esittelemään Uudenmaan alueen erätalouteen liittyvien soiden, järvien ja jokien nimien saamenkielistä taustaa.

Itämerensuomalaisen agraariväestön levittäytyi 200–500 jaa nykyisen Uudenmaan maakunnan alueelle (Solantie 2012). Väitän tässä artikkelissa, että saamenkielinen kantaväestö oli asuttanut tuolloin Uusimaata jo liki vuosituhannen ajan. Lappalaiset sulautuivat uudisasukkaisiin vasta keskiajalla, mutta sulautuminen oli täydellistä vasta heidän jäätyään ”pussiin” hämäläisten eteläpuolelle. Tällöin uudisasukkaat omaksuivat heiltä suuren määrän saamelaista eränimistöä. Tätä väitettä ei ole koskaan kunnolla tutkittu, koska osa

historioitsijoista ja kielentutkijoistakin on oletettu, että saamenkieliset lappalaiset eivät koskaan ole asuneet kiinteästi maakunnassa (ks. esim. Lehtola 2008, Solantie 2022). Tästä oletuksesta johtuu, että esimerkiksi Suomalaisessa paikannimikirjassa (2007) ei ole lainkaan Lapinkyliä, ja esitelty luonnon- ja asutusnimistö on pelkästään suomen- ja ruotsinkielistä.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on saamelaisen asutushistorian ja saamea puhuvan väestönsan erätalousalueiden nimistön selvittäminen

Uudellamaalla järvien, soiden ja jokien nykyisen karttanimistön (Maanmittauslaitos 2022) sekä Ekholmin (1993) vedenjakaja-aluejaon pohjalta. Aihepiirin aiemmin julkaistut tutkimukset perustuvat Keskiajan maatalousyhteiskunnan kirjallisiin lähteisiin (esim. Kepsu 2008).

Nimistön koostumuksesta ja nimeämisen perusteista

Nimet ovat joko suomalaissaamelaisia hybridejä, joissa perus- ja määriteosa voivat olla joko suomen- tai saamenkielisiä, tai yksiosaisia läpinäkyvämmättömiä saamelaisnimiä, joita kaikkia esiintyy Etelä-Suomen saamelaisilta lainatussa paikannimistössä (Aikio 2007, Saarikivi 2007). Koska suomalaiset ovat omaksuneet ne vasta keskiajalla, on saamelainen sanasto tunnistettavissa saamen kielten etymologisesta Älgu-sanastosta. Saamelaiset paikannimet ovat usein yhdistelmiä monista sanoista, jotka yhdessä kuvaavat paikan ominaisuuksia (Aikio 2007).

Analyysi

Aikio (2007) pitää keskeisenä paikan saamelaisnimien varmistamisen kannalta sitä, voidaanko paikan luonne luotettavasti selvittää karttatiedon tai valokuvien tai muun sellaisen lähituntemustiedon perusteella. Olenkin tämän artikkelin analyysissäni hyväksynyt nimen saamelaisperäiseksi vain, kun nimi voidaan tällä tavoin varmistaa. Saamelaisuudella tarkoitan tässä tutkimuksessa lappalaisten äidinkieltä ja lappalaisilla nimeä, jolla suomalaiset ja ruotsalaiset saamenkielisiä kutsuivat.

Saamelaista vesistönimistöä laajemmalti Suomessa tutkiessani oivalsin, että valuma-alueet (eli alueet, joilta joet keräävät vetensä) ja niiden väliset vedenjakajat olivat niin Uudellamaalla kuin muuallakin Suomessa keskiaikaan asti se maantieteen pää rakenne, jonka mukaan ihmiset ja erityisesti lappalaiset ympäristöään hahmottivat. Tämän oivalluksen perusteella lähdin etsimään monelle ennen selvittämättömälle vesistönimelle selitystä sen pohjalta, mitkä seikat olivat tärkeitä rautakauden lopun ihmisille. Vaikka Päijänne-nimien merkitys on hämärä (Suomalainen paikannimikirja 2007, Viinanen 2012), avautuu se saamelaisen ”maailmanselityksen” mukaan luontevasti. Hämäläisten pääreitti Hollolasta ylös Kymijoen

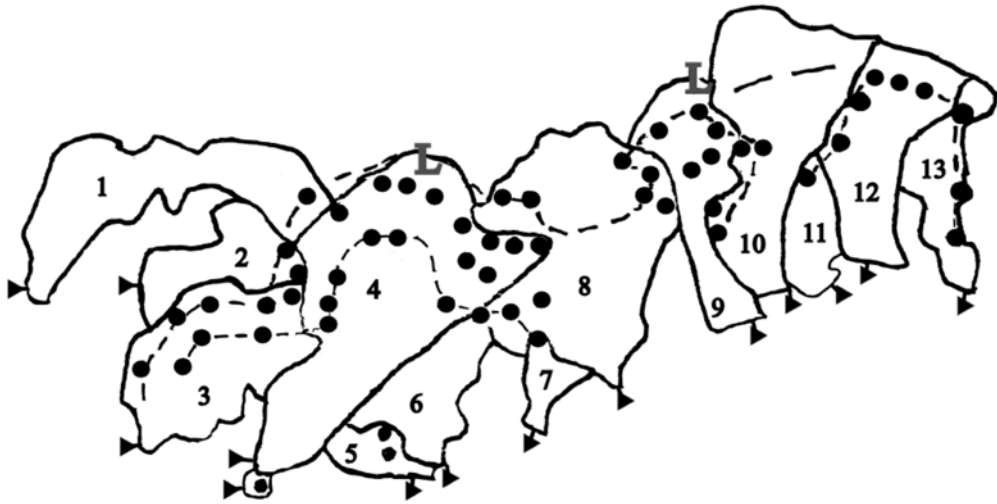
valuma-alueen latvoille vei pitkin Päijännettä (*Päijäntek*). Ylinnä Suomenselän vedenjakajalla on samannimisiä Päijänteen valuma-alueen latvalampia. *Inari-* ja *Anar-* nimien etymologia taas selviää jäljempänä Uudenmaan *Anerio-*järven yhteydessä, sillä nimen etymologia on molemmille luontevasti sama.

Joillekin saamelaiselle sekä suomalaiselle järvinimistölle nimi kuvaa järvelle luonteenomaista piirrettä, kuten matala, syvä, laaja, padottu ja kalaton, ja nimestä jää jälkiosa *jávri* tai *järv*i usein pois. Kansantapa on tässä suhteessa viime aikoina muuttunut. Nykykartoissa järvietuliitteitä esiintyy joissakin nimissä, jotka vielä peruskartoissa olivat niitä vailla. Tässä suhteessa suosin perinteistä käytäntöä.

Uudisasutusvaiheeseen asti Uudenmaan lappalaisten ja heidän naapureinaan asuneiden hämäläisten ja varsinaissuomalaisten alueiden rajat kulkivat enimmäkseen vedenjakajia pitkin, niin että latvavesistöt toimivat nimettyinä ”rajapaaluina”. Siten huomattava osa Uudenmaan saamenkielisistä vesistöjen eli järvien, jokien, koskien, purojen (täällä ojien, bäckien ja päkkien), lampien ja soiden nimestä on annettu tässä tarkoituksessa. Uudenmaan latvavesien nimistä yleisimmät ovat saamen kielen joen latvaa merkitsevän *giera-*sanan johdannaisia (kuva 1); näin oli laajalti muualakin Suomessa (Solantie, julkaisematon analyysi). Nämä nimet varioivat runsaasti, koska samaa merkitseviä paikkoja nimettäessä ne olivat tarpeen yksilöidä. On myös muutamia muita latvavesiä ja vedenjakajien ylityspaikkojen nimiä.

Tutkimuksessa luen Uusimaahan myös sen läntiset rajakunnat Kiskon, Suomensjärven, jotka olivat samaa lapinmaata. Kisko ja Suomensjärvi olivatkin ennen Pohjan kappeleita, ja Raaseporin ja Turun linnaläänien välinen raja kulki Kiskonjokea pitkin. Kävin koko Uudenmaan alueen läpi maanmittauslaitoksen topografikartastosta, sillä lähes kaikkialla on lappalaisten elinkeinoihin ja kulkemiseen liittyvää nimistöä. Saamenkieliset nimietymologiat ovat Kotimaisten kielten keskuksen saamenkielisten sanojen etymologisesta Älgu-sanastosta (Kotimaisten kielten keskus 2022). Nimistä annetaan myös niiden korkeudet metreinä merenpinnasta ja sijainnit ETRS-TM35FIN-koordinaatistossa.

Sisällytin analyysiin vain saamenkielisen komponentin sisältäviä nimiä. Siten lukuisat Lappi- vesistönimet (Lapinsuo, Lappbäcken, Lappräsk,

Kuva 1. Saamen *giera*-sanan johdannaiset Uudenmaan latvavesien niminä (mustat pisteet, nimet luettelossa), sekä Luoddasuot (L), kulutiet Kokemäenjoen valuma-alueelle (*luodda* = tie, kulku-ura).

Valuma-alueet (*catchment areas*): 1 = Paimionjoki, 2 = Uskelanjoki, 3 = Kiskonjoki, 4 = Karjaanjoki, 5 = Ingarskilajoki, 6 = Siuntionjoki, 7 = Espoonjoki, 8 = Vantaanjoki, 9 = Mustijoki, 10 = Porvoonjoki, 11 = Iloanjoki, 12 = Pernajanjoki ja 13 = Taasianjoki. Pieni Starrbölebäcket numerotta. Uudenmaan lapinkylien (ja rannikolta edenneen uudisasutuksen) reviirin rajamaa hämäläisten erämaita sekä varsinaissuomalaisien reviirejä ja Kymenlaaksoa vasten on merkitty ylemmällä katkoviivalla, alemmalla taas *giera*-nimistön eteläraja Länsi-Uudellamaalla.

Fig.1. The derivatives of the game place names *giera* and *geahči* meaning headwaters (dots), and those of the name *luodda* meaning paths on peatlands across the divides (L). The numbers refer to the catchment areas of the rivers (above).

Lapinjärvi, Lapinkylänjärvi, Lappominjärvi, Laperla, Lapoo) puuttuvat artikkelista. Ne mukaanluettuna olisi lappalaisperäisiä vesistönimiä Uudellamaalla vielä enemmän. Lappi-nimet saattavat kuitenkin olla johdannaisia saamen kielestä. Saamen *láhppálas* = joutua kadoksiin; tällaiseltahan elämä saattoi tuntua niin uudisasukkaista väestelävistä saamelaisista kuin heidän alueelleen hivuttuvista uudisasukkaistakin.

Uudenmaan lappalaisasutuksen rakenne ja elinkeinot rautakauden lopulta uudisasutusvaiheeseen.

Aineistosta tekemäni tulkinan mukaan lappalaiset asuivat rautakauden lopulta varhaiskeskiaikaan kylissä, joiden alueet kattoivat suurimman osan maakuntaa. Näin voidaan päätellä siitä, että kylät sijaitsivat elinkeinojen ja kulkemisen kannalta optimaalisissa paikoissa, minkä näkee helposti kartoista. Tulkintaa tukee myös se, että kylien nykyaikaan säilyneet nimistä suuri osa Lapin- tai

Lab-alkuisia, Sietejä (Sidsby tms.), Toaluja (Tölli-, Töölö-, Tali-, Tolsa jne.) tai Gillejä, mutta osa oli kuitenkin huomattavien maastokohteiden mukaan nimettyjä. Kunkin kylän alueet ulottuivat nimityksestä pääteltynä 5–10 kilometrin päähän kylästä. Kuljettaessa kylien alueiden reunoille, jouduttiin siellä yöpymään, mikä näkyy ”laavunimistöissä” hyvävetisten järvien rannoilla. Nämä reuna-alueilla olevat järvet on nimetty saamen kielellä monin synonyymein kaukaisiksi, syrjäisiksi, matkantakaisiksi tai muuksi vastaavaksi.

Erämailla kuljettaessa nimettiin suot myös kulkukelpoisuuden mukaan. Riistaeläimien mukaan nimettiin erityisesti niiden pesimäpaikat, samoin monet ansastuspaikat. Kalastuksessa nimettiin esimerkiksi suurehkojen järvien nuottauspaikkoja, patokalastuspaikkoja lohijokien koskenniskoilla, sorapohjaisia kutukoskia, taimenen kutusoraikoita ja niin edelleen. Järviä nimettiin niiden erikoisten muotojen, rantojen tai vesikasvillisuuden mukaan; myös kauttaaltaan matalat järvet tai eriytyisen syvät järvet saivat tämänmukaiset nimensä. Järvien

Monien Uudenmaan lammen nimi on saanut alkunsa kaakkurin saamenkielisestä nimestä gáhkcor. Joillakin niistä kaakkuri pesii edelleen. (Kuva Veli-Matti Väänänen).

The names of many lakes in Uusimaa are derived from the Sámi name gáhkcor for red-throated diver. On some of them, the red-throated diver still nests. (Photo Veli-Matti Väänänen).

ja soiden bifurkaatioille eli kahteen suuntaan laskeville alueille oli saamen kielessä omat nimensä. Käsittelen nimeämistä tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

Uudenmaan arvoituksellisten soiden, järvien ja jokien nimien monipuoliset merkitykset

Uudenmaan selittämättömien saamenkielisten luonnon nimien takaa avautui seuraava ymmärrettäväksi suomennettu joukko sanojen merkityksiä ja luokiteltuja nimeämisperusteita:

Eläinten mukaan nimetyt:

Kalaisa, taimen-

Hanhi, kaakkuri, korppi, koskikara, maakotka, pikkukoskelo, pyy

Hirvi, kauris, karhu, susi, ahma, sauikko, orava, kärppä, majava ja näätä, (kaupallisen pyynnin kohde vaikkapa Tallinnan kautta Danzigiin vietäväksi), nahoituslaudan sijaintipaikka

Kasvien mukaan nimetyt:

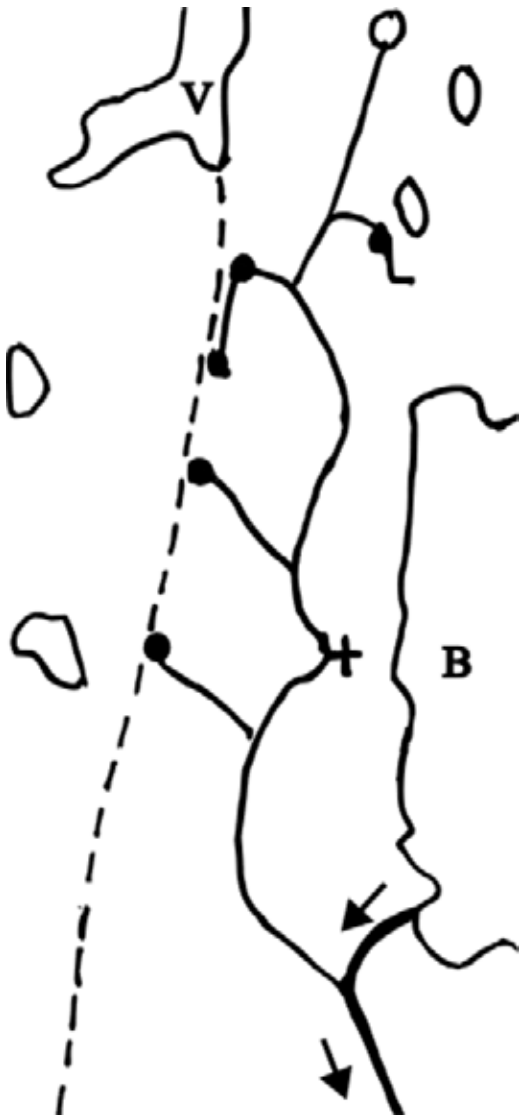
Ruoko, järvikorte, vehka, järvisätkin, koivuvesaiko, leppä, varpu, pähkinä (pieni ja pähkinänmuotoinen pähkinälehtojen keskellä), niini, männistö

Eräsijojen tai taipaleiden leiripaikkojen mukaan:

Turvekömmänä, pystytetty sateensuoja, laavu, makuupaikka

Soita luonnehtivat:

märkä, rapa-, vaikeakulkuinen, upottava, surmanpaikka, silmäkkeinen, mätä, pahanhajuinen, kiusankappale (vetelä kylän halkaiseva), kahlaamo (suon purkuojassa), kulkutie (vedenjakajan poikki), kallion halkeamaan johtava, hiekkakankaan reunustama, ruoko-, vesaikkoinen, ryteikköinen, ansoitettu, teurastus- ja saaliinkäsittelypaikka, pyyntö-, soinen aukea metsässä, kaarenmuotoinen, sijainti rannikkoon nähden (nimipari: sisämaan puoleinen ja keskimaansuo), sijainti ilmansuunnan mukaan (itä, koillinen), suonsuo (alkuosa saameksi, jälkiosa suomeksi), sijainti asutuksen rajalla (riitasuo saameksi suomenkielisten seassa),

Kuva 2. Ryssäniitynoja, vanhalta nimeltään *Galmmas oarra*, on murtumalaaksossa (murtoviiva) etelään Velskolanjärvestä (V). Joki ei koskaan ehdy, koska se saa vetensä laakson pohjassa olevista lähteistä. Siksi siellä elää alkuperäinen taimenen alalaji. Nimi on johdannainen saamen sanasta *Kalmari*, joka on säilynyt kallion nimenä (risti) Bodom-järven (B) valuma-alueen vastaisella rajalla.

Fig 2. The river Ryssäniitynoja (kuva 3), before *Galmmas oarra* (Fig.3), does never dry out because is fed by water running from querks in a dale (broken line) south to lake Velskolanjärvi (V). The greek never dries out because it is fed by greeks in the valley. For this reason, there lives an unique trout subspecies. The name is a derivation of saami word *Kalmari*, restored as the name of a rock (cross) at the water shed towards that of lake Bodom (B).

viettosuo, bifurkaatio (kahteen suuntaan laskeva), trifurkaatio (kolmeen suuntaan laskeva), raatelu-, raakunta haaskalla.

Jokia ja niiden valuma-alueita luonnehtivat:

Suljettu, padottu (lohi- ja taimenkoskilla), sora-pohja, kivikkoinen, kylmävetinen (lähteikköinen valuma-alue, ks. esim. kuva 2), nuottapato, kohiseva (pitkä ja jyrkkä koskiosuus), virtaista mutta putoukseton (*njärre*), onkima-, kaareva, poikittainen (jokien naapurialueisiin nähden vastainen virtaussuunta), voimakasvirtainen tai pitkään hyvin jyrkästi laskeva (Tammer) sekä kevyt kannettava jokivene karvanen eli kärvänen (saamen *gárbbi*). On huomattava, että Uudellamaalla pienet joet eivät ole puroja, vaan saamelaiseen tapaan oja. Puro on saameksi *ája*.

Erämaajärviä luonnehtivat:

Matkantakainen, takana oleva, kaukainen (monin synonyymein), metsä-, erämaa-, suojainen ja rauhallinen, kolkka eli syrjä-

Järvien ja lampien muotoa, käyttöä, hydrologisia ja geologisia piirteitä luonnehtivat:

Matala, jossa on runsaasti karahkoja, syvä, padottu (ahtaan luusuan vuoksi helposti padottava tai padottuva, ja samasta syystä puoliksi kuivanut), lampilampi (alkuosa saamea, jälkiosa suomea), allikko, rapakko, rytöpohjainen, pikkuruinen, jyrkkärantainen, kahtaalle laskeva (bifurkaatio, kaksi sitä ilmaisevaa synonyymiä), ylin (alimus, báris- ja bajimus), kuiva (vain tulva-aikana veden peittämä matalikko), kiemuraisin, mutkallinen tai kaareva, kirkas, terva- (mustavetinen), punainen (pohjassa rautamalmiharkkoja), sakka- (matala suorapakko), järvi jonka rannassa on matalalla uiva vene, sauvottava, pyyntö-, anti-, nuottauksen verkkopadon paikka, jäänuotta, jäätiejärvi (*Anerio*, sama kuin Lapin *Inari* tai *Anar*, etymologia muuten nimistötutkijoille tähänastinen arvoitus), sydän- (sydämenmuotoinen pikkujärvi), peukalon tai isonvaraan muotoinen, palvonta-, syvässä pitkässä tai lyhyessä laaksossa sekä *Háika* = ison tammen tai männyn kasvupaikka.

Järvien pyhyyttä tai vähäpätöisyyttä ilmaisevat:

Palva-, Akka-, Poika- ja Vähäinen-nimet

Järvien ja soiden vedenjakajan sijainnit asutusalueen rajoilla latvasijaintia tarkoittavan gieran johdannaiset:

Koira, Penikka, Keri-, Ker-, Keritty, Kaira, Kaila

Saamenkielisten lapinkylänimien mukaan nimetyt järvet ja joet (siitta, doallu, gilli, gendá eli vanha asuinkeittä, tai kylän sijaintia kuvaavien kylänimien mukaan nimetyt:

'jyrkkä', kun kylä on äkkijyrkän pitkän ja korkean kallioseinämän vieressä, jyrkkärinteisessä kallioniemessä tai syvän laakson pohjalla.

Riistaeläinten saamelaisnimistä

Seuraavassa on nimet listattuna aakkosjärjestyksessä. Suluissa on ilmoitettu kohteen korkeus merenpinnasta sekä sijainti karttakoordinaatistossa.

Bakunkärrsträsket (31 m, 6685750,400250), laskee Bakunkärr-suolle; bakku = pyy

Bakutråget (28 m, 6693800, 435950). Laaksosuo; bakku = pyy

Båssakärret (19 m, 6651400, 303100). *Beassi* = pesä (karhun tai muun sellaisen), ja *bōššohat* = teurastuspaikka asuman takana. *Båsa*-sana on tarkoittanut myös eläinten loukkuja (Finlandssvenska bebyggelsenamn). Suo sijaitsee rantakylä *Båsabölen* takana Snappertunassa, jossa on myös *Båsa*-niminen kylä. Koska *å* on kylännimissä alkuperäinen (Finlandssvenska bebyggelsenamn), eivät ne voi tulla henkilönnimestä Bo.

Båsskärret (17 m, 6707200, 464100). Suo vaikeakulkuisten louhikkojen keskellä kaukana kylistä, joten oinaan sijasta luontevampi nimeämisperuste on saamen *beassi* = pesä (karhun tms.). *Karhusuolle* on 2 km, *Lapinkylänsuolle* 3 km ja *Susisuolle* 4 km.

Kaakanjärvi (121 m, 6721500, 337900); *gahkkor* = kaakkuri

Kaitajärvi (52 m, 6672150, 295600). Toisin kuin kaikki muut Suomen Kaitajärvet ja -lammet, on tämä lampi muodoltaan ympyräinen. Siksi on todennäköistä, että kyseessä on Ahmalampi: *geatki* > *gaiki* > *kaiti* > *kaita*. Lisävahvistusta tälle antaa se, että kahden kilometrin päässä on karhun tms. pesäpaikasta kertova *Pussisuo*.

Kako (84 m, 6696200, 321850). Pieni lampi; *gahkkor* = kaakkuri

Kakolampi (79 m, 6693500, 321600); *gahkkor* = kaakkuri

Kakumossen (14 m, 66832500, 409850). Suo, jossa umpeenkasvanut lampare. *Gáhkcor* = kaakkuri; *gáhkcor* > *kakkur* > *kaku*. Neljän kilometrin päässä on vastaavanlainen *Fågelmossen*. Yleensä suomesta lainatut 'kaakkuri'-nimet ovat 'kakarlampia'. Lyhentyneet muoto osoittaa nimen merkityksen unohtuneen, nimen kuluneen ja entisen lammen kasvaneen umpeen, mikä kaikki viittaa nimen lainautumiseen saamesta.

Karjakaivo (75 m, 6687200, 366600). Lampi on kaukana kylistä metsässä, joka on täynnään lampia. Paljon luontevampi selitys kuin karjan juotto- paikka on saamen korppia tarkoittava sana *garjá*, sillä vieressä pesivän ahman (*geatki* > *Käkilampi*), saalisroipheet houkuttelivat paikalle korppeja. Kun nimen vanha merkitys unohtui, kehitteli kansa *Karjakaivon* ja sen sopukkaan *Lehmänämpärin*.

Karjakoski (28 m, 6706000, 410100). Mustijoen Pornaisten koskijakson ylin koski. Ilmeinen lohenvatopatopyynnin paikka, jonne perkausjätteet houkuttelivat korppeja. Vastaavia Karjakoskia on muualakin Suomessa; *garjá* = korppi.

Karjoossuo (56 m, 670550, 331600); *garjá* = korppi

Katinsuo (71 m, 6736250, 456800). *Geatki* = ahma; *geatki* > *kati*

Katrimossen (13 m, 6680950, 403850). *Geatki* = ahma; *geatki* > *katki* > *katri*. Liki *Gumbostrand*-nimistä merenrantaa ja sen kylää, vanhimmassa asiakirjassa 1501 *Gommeböle* (Finlandssvenska bebyggelsenamn). *Gumbe* = susi. Ahman pesän sijainti sudenpesän lähellä on luontevaa (vastaavia tapauksia muuallakin). Toinen mahdollinen etymologia: *gáddi* = ranta; *gáddi* > *katri*

Katronträsk (29 m, 6689200, 399450). Pieni suolampi. *Gahkkor* = kaakkuri; *gahkkor* > *gahtor* > *katro*

Kattmossen (57 m, 6667850, 333900). *Geatki* = ahma; *geatgi* > *katki* > *katt*. Vieressä *Labberget*, jonka toisella puolella talo *Labb*. Kilometrin päässä on *Björmsmossen*.

Kanalinnut ovat olleet tärkeää riistaa saamelaisille. Se näkyy myös vesistöjen ja soiden saamankielisissä paikkojen nimissä Uudellamaalla. (Kuva Veli-Matti Väänänen).

Forest-dwelling grouses have been an important game for the Sámi people. This is also reflected in the Sámi names of water bodies and peatlands in Uusimaa. (Photo Veli-Matti Väänänen).

Keliininsuo (119 m, 6712200, 3625550). *Giella* = ansa; *giella* > *kelli* > genetiivi *kellin* > genetiivi *keliinin*.

Kelinsuo (79 m, 668750, 359850). *Giella* = ansa; *giella* > *kelli*, genetiivi *kellin* > *kelin*. Vieressä on *Raatosuo*.

Keloissuo (112 m, 6723100, 349700) ja sillä *Keloislampi*; *giellasis* = ansoitettu; *giellasis* > *kellasis* > *kelois*.

Ketlampi (105 m, 6717600, 343750); *geatki* = ahma. Sieltä on 8 km karhun pesäpaikalle *Pierlammille* ja 2 km *Karhukorpeen*.

Kimpari (62 m, 6683900, 351250); *gumbái* = paikka, jossa on paljon susia; *gumbái* > *kumpa* > *kimpa* > *kimpari*. Lampi, jonka rannassa ollut suden pesä.

Kirjamossen (44 m, 671800, 436700); *garjá* = korppi. Ilmeisesti vakinainen saaliin teurastuspaikka, mihin viereisen suon saaliinkäsittelystä kertova nimi (*Raksamossen*) viittaa.

Kirjulampi (78 m, 557500, 306150); *garjá* = korppi. *Korppisjön* on puolen km:n päässä.

Kirjunsuo (86 m, 6699500, 315600); *garjá* = korppi.

Koikansuo (44 m, 6703400, 412200); *goaigi* = kärppä. Vastaavasti Pernajan lapinkylässä (*Labby*) on *Kärpträsket*.

Kokkoissuo (91 m, 6693000, 367650). Maakotkaa merkitsevien suomen *kokko*- ja saamen *goaskin*-sanojen hybridi.

Kokkoissuo (81 m, 6690400, 365900). Kuten edellinen.

Iso-, Pikku- ja Musta Kolosin (119 m, 6706800, 317350) (*goalsi* = pikkukoskelo, pesii Etelä-Suomessa karurantailla järvillä).

Koskonsuo (50 m, 6682800, 360350). Lapinkylän lähellä oleva avara suo kotkan pesäpaikaksi sopivine honkineen; *goaskin* = maakotka.

Koskossuo (59 m, 6677300, 399300). Lapträskin lapinkylän lähellä oleva avara suo, jossa on kalli-osaarekkeita honkineen; *goaskin* = maakotka.

Kouhinoja (66 m, 6711140, 331620), Pusulanjoen latvahaara. Ojassa on koski (em. koordinaatit), jossa koskikara talvisin pyydystäneen vesiselkärangattomia nyrhäämällä kosken pohjasta; *govuhit* = taivoitella saalista ilmasta käsin (linnuista), *govddihit* = nousta äkkiä pintaan, *guoiga* = koski, *gahridit* = nyrhätä, *guoig'káhrít* = koskikara. *Guoig'káhrít* > *kouk'ahri* > *kou'ahri* > *kouhi*.

Kurjolampi (70 m, 6689450, 358750). *Garjá* = korppi; *garjá* > *kurjo*

Kutinsuo (74 m, 6719700, 412750). *Geatki* = ahma; *geatki* > *kutki* > *kuti*. Kahden kilometrin päässä on *Sudenpesänkallio*.

Kutislampi (81 m, 6739750, 461300). *Geatki* = ahma; *geatki* > *kutki* > *kutis*. Neljän kilometrin päässä on *Karhunrapakko*.

Kytäjärvi (80 m, 6721500, 370700). *Geatki* = ahma; *geatki* > *kytki* > *kyti* > *kytä*. *Pikku Karhu* ja *Iso Karhu*-nimisille lammille on 7 km ja *Sudenpesänmäelle* 5 km.

Kyytinkorpi (71 m, 6692550, 367100). *Geatki* = ahma; *geatki* > *kytiki* > *kyytti*. Suon vieressä on *Raatosuo*. Siis paikalla on ollut ahman pesäsuu ruokavarastoineen. Viiden kilometrin päässä suden pesäpaikka (*Kimpari*, edellä).

Käkilampi (80 m, 6687300, 366100). Suolampi. *Geatki* = ahma; *geatki* > *käki*.

Lankkärret. (29 m, 6711100, 730450). Pelloksi rai-vattu pieni suo. *Lánjas* = koivuvesaikko ja *oarri* = kosteikkojuotti; *lánjas oarri* > *lankkärrí*. Mahdollinen majavapaikka.

Lankurimossen (38 m, 6710500, 437500): sekametsäinen suojuotti; *lánjas* = koivuvesaikko ja *oarri* = kosteikkojuotti. *Lánjas-oarri* > *lankas-orri* > *lankuri*. Mahdollinen majavapaikka. Lähistöllä (4 km) on myös *Björkkärret*.

Maatosjärvi (46 m, 6680900, 304800). Pieni järvi, jonka luusua nevarantainen. *Mádjit* = majava; *mádjit* > *maatit* > *maatos*.

Matjärvi, *Iso* (82 m, 6737650, 408600) ja *Vähä* (81 m, 6736750, 309100), lammiksi umpeutneita pikku järviä nevojen keskellä Mäntsälänjoen Saarenjoen latvoilla. *Mádjit* = majava; *mádjit* > *matji* > *mat*.

Metjärvensuo (101 m, 6743300 408300). Umpeenkasvanut suo Mustijoen Nikinjoen latvoilla.

Mádjit = majava; *mádjit* > *mät* > *met*.

Mätikistö (36 m, 6705250, 412600), *Mätikistön-oja*. Suopelto, entinen haapa- ja tervaleppäkorpi ja sen laskuoja. *Mádjit* = majava; *mádjit* > *mätji* > *mätikistö*.

Mätikönoja (keskijuoksulla 50 m, 6704000, 324200). Karjaanjoen Somerojokihaaran läntinen latvuoja. *Mádjit* = majava; *mádjit* > *mätji* > *mätikkö*.

Mätäjoki (suisto 0–5 m, 6677050, 380900). Maja-valle sopivia pesäpaikkoja sekä suiston laajoissa haapa- ja tervaleppäkorvissa *Talin doallun* luona, että yläjuoksulla liiki Vantaan uomaa. Koska Mätäjoen uoma osoittaa sen olleen joskus Vantaan sivuhaara, saattaa olla, että majavien pitkäaikainen patotyö on maaduttanut uoman alkupäätä ja siten eristänyt sen vähitellen Vantaasta. *Mádjit* = majava; *mádjit* > *mätji* > *mätä*.

Mätäjärvensuo (94 m, 6707700, 323200). Umpeutunut järvi asumattomassa takamaassa. *Mádjit* = majava.

Mätäjärvi (79 m, 6725150, 4233300). Umpeutunut järvi asumattomassa takamaassa. *Mádjit* = majava.

Mätälampi (92 m, 6722800, 377250). Suolampi. *Mádjit* = majava.

Naski (71 m, 6697500, 322400). *Naskit* = kaapia, kesiä lihaa nahasta, lihata nahka. Pieni suo, jolla saalista käsiteltiin, vieressä *Hirvisuo*.

Nettasjön (73 m, 6674400, 304400). Saamen *njehtti* = pähkinä; pieni ja pähkinänmuotoinen, seudulla on paljon pähkinäpensaita; toinen vaihtoehto: *neahti* = näätä.

Notkärr (24 m, 6674150, 369300); *neahti* = näätä; *neahti* > *nohti* > *not*.

Notträsk, (28 m, 6672100, 291300), sen vieressä *Notträskkärret*; *neahti* = näätä.

Näkniittu (71 m, 6706300, 340900). Suoniitty Pusulanjoen Hirvijokihaaran latvoilla; *náhkki* = nahka, turkis. Ilmeinen riistankäsittelypaikka vanhan lapinkylän Ikkalan (*agálaš* = *iäkäs*, *pitkäikäinen*, *iänikuinen*) erämaiden kylän puoleisella reunalla.

Nätikärr (14 m, 6663250, 364150). Suo Porkkalan niemellä (*neahti* = näätä); vastaavasti Ruotsinpyhtäällä on *Nätihagen*.

Nätkinsuo (59 m, 6738400, 433400). *Neahti* = näätä; *neahti* > *nähti* > *nätki*.

Nööti (94 m, 6730950, 395850). Pieni suopelto Mustijoen latvoilla; (*neahti* = näätä).

Orajärvi (87 m, 6688050, 366650). Nimi saattaa viitata oravaa tarkoittavaan saamen sanaan *oar'ri*. Suomen ja saamen sekautuessa uudisasutusvaiheen lappalaisten ja suomalaisten kanssakäymisessä, saattoi puheenparteen tulla *oarra* > *orra* > *ora*. Kemin Lapin järven nimet *Orra Träsk* ja *Orrajärfwi* 1600-luvun asiakirjoissa (Sirkka Paikkala 1992: Järvi-Espoo) viittaavat myös *oarra*-sanaan.

Orijärvi (41 m, 66803700, 310400). Järven lahden nimi Orjanperänlahti viittaa siihen, ettei kantasana olisi *Ori*, vaan se olisi lyhentymä saamen sanasta *oar'ri*, suomen orava. Sekanimen *Oarra* mukaan tuli lahden nimeksi *Oarranperä* ja siitä edelleen *Orjanperä*. Vastaavasti myös *Aurajoki* saattaa olla alkuaan *Oarrajoki*; Aurajoen päässä oleva Oripää taas olisi vastaavasti lyhenemä saamen *oar'ri*-sanasta.

Passinsuo (61 m, 6665000, 321100). *Beassi* = pesä (karhun tms.); *beassi* > *passi*.

Passiosuo (44 m, 6707400, 423150). *Beassi* = pesä (karhun tms.); *beassi* > *passi* > *passio*.

Permusa (41 m, 6710200, 430150). *Bierdna* = karhu; *bierdna* > *pier* > *per*.

Perinajonoja on Karjaanjoen Koisjävenojan latvaosa, johon pisteessä (44 m, 60701700, 340650) laskee pienestä suopellosta *Karhunoja* (69 m, 6701340, 341150) alkava samanniminen sivuoja.

Bierdna = karhu; *bierdna* > *pier* > *per*. *Periajonojan* vieressä, kilometrin päässä Karhunojasta on tyypilliseen tapaan ahmaan (*geatki*) viittaava maanimi *Katinmäki*

Pesulansuo (83 m, 6742200, 395600). *Beassi* > *peassu* > *pesu* > *pesula*.

Petarträsket (9 m, 6651850, 326960). *Bierdna* = karhu; *bierdna* > *pertna* > *pertta* > *petar*.

Pierlampi (82 m, 6709400, 344050) ja *Pikku Pierlampi* (72 m, 6709850, 344300; *bierdna* = karhu), kaksi kilometriä *Karhunkorvesta* ja Ikkalan lapinkylästä.

Pietsuo (56 m, 670300, 344900). Suopelto. *Bierdna* = karhu; *bierdna* > *pietna* > *piet*.

Pivanjärvi (68 m, 6714300, 412600) ja sen vieressä *Pivansuo* (6714000, 413500). *Bivdda* = pyyntö. Erämaassa Porvoojoen valuma-alueella, tosin lähempänä Mustijoen kuin Porvoojoen pääuomaa.

Possoonsuo (79 m, 6729200, 406800), *beassi* = pesä (karhun tms.).

Pussisuo (49 m, 6674450, 295950). *Beassi* = pesä (karhun tms.); *beassi* > *pussi*.

Pussisuo (89 m, 6706050, 357800). *Beassi* = pesä (karhun tms.).

Pöyryssuo (61 m, 6731659, 436550). *Bearttuš* = ansa; *bearttuš* > *pöyrttyš* > *pöyrys*.

Raksamossen (49 m, 6719000, 437100); *rähčča* = nahan kuivauslautaus; vieressä *Kirjamossen*, jolle nahoitettavan saaliin teurasjätteet houkuttelivat korppeja.

Raukkoinso (97 m, 6720700, 346600). *Ruoigu* = kauris; *ruoigu* > *roikku* > *rauikko*. Vieressä *Rita-nummi* ja *Pyydysmäki*.

Roikijärvi (34 m, 6703700, 415700). *Ruoigu* = kauris; 8 kilometrin päässä on *Kauriskallio*.

Runkkalanlahti (115 m, 6716650, 339350) ja sen rannalla *Runkkalansuo*; *Tämäkohtu*-järven eteläpäässä; *rujka* = korppi.

Räiskinkorpi (94 m, 6705400, 359150); *Räisket* = raadella, *räiskisitit* = raakkaa haaskalla.

Sarvlaträsket (4 m, 6706200, 451350); *sarvva* = hirvi. Siitä kolmen kilometrin päässä on *Hirvsalö*.

Sarvsjön (24 m, 6666400, 310550); *sarvva* = hirvi; ruotsin 'roskakala' sarv, suomen sorva, on vähemmän todennäköinen, koska järvi on kallioiden keskellä oleva asumaton rantainen metsäjärvi, kun taas sorva esiintyy yleensä rehevissä eutrofisissa järvissä. Sama koskee seuraavaa nimeä.

Sarvträsket (21 m, 6648500, 300300); *sarvva* = hirvi.

Sevolampi (73 m, 6695650, 329300). *Čeavrris* = saukko; *čeavrris* > *sevori* > *sevo*. *Saukkolaan* on 3 km.

Iso-Suonia (49 m, 6682400, 313700). *Čuonjá* = hanhi. Kyseessä lienee merihanhen (*Anser anser*) pesintä järvellä 17 kilometrin päässä lähimmästä merenrannasta.

Suontianlammi (46 m, 6679000, 314250). Etymologia kuten edellisellä, siitä 3 km.

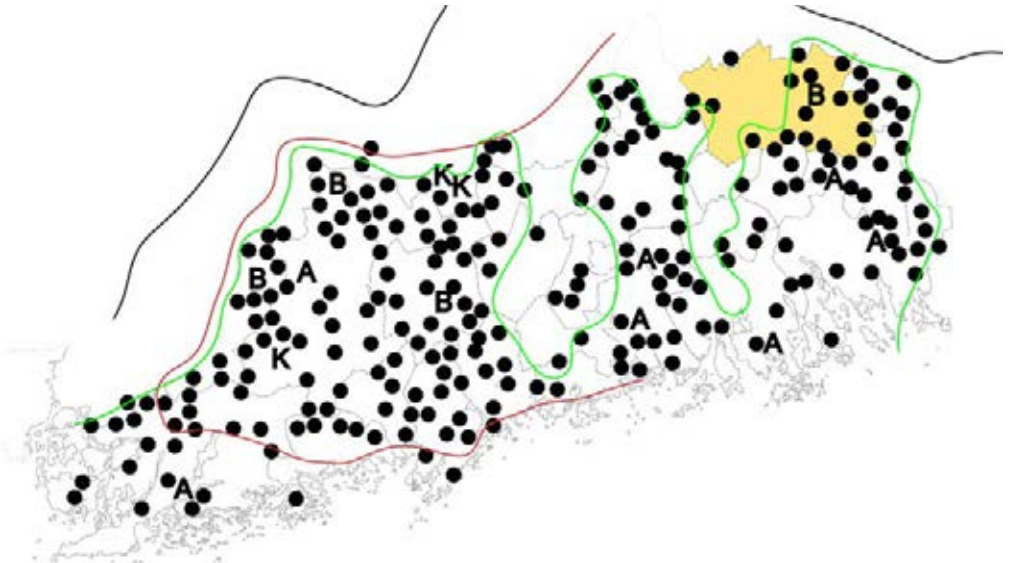
Säräjärvi (107 m, 6707351, 319300). *Čeavrris* = saukko; *čeavrris* > *sävris* > *särä*. Matala kaislarantainen 50 hehtaarin järvi, jonka valuma-alue pääosin harjudeltalla. Sen syöttämä lähdevesi pitää talvisin yllä suurehkoa tulo- ja lähtövirtaamaa pitäen luusuan sulana saukon sukellella. Syystulvan jälkeen kasvava vähähappisen lähdeveden osuus järvessä jääkannen alla panee kalat kerääntymään luusuan sulaan helpoksi saaliiksi saukolle.

Täydellinen saamenperäisten soiden, järvien ja jokien luettelo on erillisessä liitteessä 1 tämän artikkelin lopussa.

Nimistön sijoittuminen Uudellamaalla

Uudenmaan saamenkieliset soiden, järvien ja jokien nimet ovat monipuolisia, runsaita ja kattavia. Uudenmaan saamenkielinen soiden, järvien ja jokien nimistö kattaa erätalouden kaikkine piirteineen. Nimiä kertyi 472 kpl (kuva 3), vaikka lapinimistöä (Lapinsuo, Lapinjärvi, Lappmossen, Lappkärret, Lapträsket yms.) ei ole siihen luettu, ne mukaan lukien olisi paikkoja liki 500.

Uudellamaalla kuten muuallakin Suomessa lappalaiset osasivat määrittää vedenjakajien sijainnit tasaisessakin maastossa yhtä tarkasti kuin nykyajan kartoitustekniikkaa käyttävät tutkijatkin, mikä on hämmästyttävää ja kunnioitettavaa. Vedenjakajien giera-sanan johdannaisia on 62 kpl.

Kuva 3. Saamen sanojen *alamus*, *báris*, *bajimus* ja *geahči* johdannaiset Uudenmaan vesistöjen nimissä. A = ylintä merkitsevät saamen *alamus*-sanan johdannaiset ja B = samaa merkitsevien *báris*-ja *bajimus* sanojen johdannaiset sekä K = kärkeä ja päätä merkitsevän sanan *geahči* johdannaiset. Uudenmaan maakunnasta Päijät-Hämeeseen liitetty osa keltaisella. Vihreä viiva kuvaa hämäläisten ja varsinaissuomalaisten erämaiden rajaa Uudenmaan lapinkylien revierejä vasten, ja musta viiva Hämeen härkätieltä ja sen Hiidentie-haaraa Saloon. Porvoonjoki oli ilmastollisesti ehdottomasti paras hämäläisten kulkuväylä Suomenlahden suulle, jossa oli Uudenmaan ainoa keskiaikainen kaupunki *Portum Tavastorum* (Solantie 2022; tarkemmin Porvoonjoki liitteessä 1). Punainen viiva kuvaa peltoruokin ilmastollisesti vähäriskisimmän alueen rajaa Uuttamaata vasten (mukailten Solantie 1988).

*Fig. 3. The dots denote the bogs, lakes and rivers in Uusimaa province, whose names are derivatives of the other saami names than giera. A and B denote the derivatives of saami words 'alamus' and 'báris', meaning the 'uppermost' and K the derivatives of the saami word 'geahči', meaning top or peak. The names mentioned in Fig. 1 are excluded. The yellow region belonged earlier in Uusimaa province but nowadays in Päijät-Häme province. The green line denotes the boundary line between the revire of the Lapps of Uusimaa towards that of their neighbours, and the black line the oldest road of Finland ('Hämeen härkätie'). Climatic, Hämeen härkätie was absolutely the best road from Häme to the coast of Suomenlahti, where *Portum Tavastorum* was the only Middle Age town in Uusimaa. The red line denotes the boundary of the least climatic risk for Scandinavian rye against Uusimaa (modified from Solantie and Pirinen 1988).*

Lisäksi Uskelanjoen latvalla on *Kässuo*; *geahči* = 'nokka, latva, päätepiste'; *Kässuon* vieressä on *Nokkasuo*. Kaksi *Luutasuota* taas ovat kulkureittejä (saamen *luodda*) vedenjakajien yli Vanajaveden reitin valuma-alueelle. Pääosa näistä 65 nimestä, 14 % kaikista saamenimistä, sijaitsee 'kauniisti' vedenjakajilla pitkin lappalaisten asuinalueiden rajoja varsinaissuomalaisista asutusta ja hämäläisten erämaita sekä Kymijokivartta vasten. Lännessä giera-nimistö ulottuu Kiskonjoen läntisen sivuhaaran Perniönjoen valuma-alueelle, eli kauemmas länteen kuin muu saamelainen vesistönimistö, joka loppuu jyrkästi Kiskonjoen pääuomaan. Tämä viittaa lappalaisten varhaiseen vetäytymiseen lounaissuomalaisen uudisasutuksen paineessa. Luoteessa lappalaisten asutusraja seuraa tiukasti hämäläisten rautakautista kulkureittiä Lopen Vojakkalasta Somerolle ja sieltä Hiidentietä Uskelanjokivartta Saloon, kulkien koko tämän 80 kilometrin matkan 5–10 km sen eteläpuolella. Vantaanjoen valuma-alueella koira-nimistö keskittyy alueen luoteis- ja koillisnurkkiin, koska Janakkalan hämäläisten erämaat ulottuivat kauas vedenjakajan eteläpuolelle. Siten näissä erämaissa, myöhemmässä janakkalalaisten uudisasukkaiden Hausjärven kappelissa, on vain yksi koira-nimi, mutta heti niistä itään Mäntsälässä ja länteen Nurmijärveen kuuluneissa Hyvinkään ja Riihimäen osissa yhteensä viisi.

Muutamat 'hund'-nimet rannikolla lännessä Starrbölebäckenin, Ingarskilajoen latvoilla ja idässä Taasianjoen kaakkoisella vedenjakajalla osoittavat rannikkoruotsalaistenkin oppineen tämän nimeämistavan. Lounaiset 'hudit' saattavat viitata lappalaisten asuttaman alueen varhaisinta, 10–20 km leveää Tenholasta Inkooseen ulottuvaa uudisasutusta vasten, ja idän 'hund' lappalaisten asutusalueen rajan eteläpäästä Kymijoen lähiseutua vasten. Porvoonjoen valuma-alueella koira-nimiä on vain Mustijoen vastaisella vedenjakajalla. Alue oli jo varhain vankasti hämäläisten asuttama, olihan Porvoonjoki logistisesti paras kulkuväylä Hämeestä merelle (Solantie 2022).

Latvaa ja vedenjakajaa merkitsevien 66 nimen lisäksi muita saamenkielisiä soiden, ojien, lampien, jokien, ja järvien nimiä tai nimipareja on Uudellamaalla 407 kpl (kuva 2). Erityisen tiheästi niitä on pitkin Uudenmaan runsasjärvistä länsireunaa Tenholan pohjoisosista U. L. Pyhäjärvelle sekä Espoon ja Kirkkonummen järvisuudulta ja siitä pohjoiseen pitkin Vihdin itäosia; myös

Ingarskilajoen valuma-alueella on oma saamelaispesäkkeensä. Itäisellä Uudellamaalla saamenimiä on tiheästi Mustijoen ja Koskenkylänjoen valuma-alueilla aina niiden latvoille asti. Kiskonjoen valuma-alueella niitä on vain Kiskonjoen pääuoman itäpuolella maakuntarajan läheisyydessä, mutta ei sen länsipuolella kuten Giera-nimistöä. Tämä viittaa lappalaisten varhaiseen vetäytymiseen varsinaissuomalaisen uudisasutuksen paineessa.

Porvoonjoen valuma-alueella saamelaisia vesistönimiä on vain kahdeksan, ja niistä vain kolme on lähempänä Porvoonjokea kuin Musti- tai Mäntsälänjokea. Lappalaisnimistö ei kata Mustijoen valuma-aluetta aivan kokonaan, vaan sen Kärkölään kuuluva koilliskulmaus *Metsä-Marttila* eli *Koukunmaa* on vailla saamenimistöä. Heti reviirirajan Hämeen puolella on Hämeenmäki. Vedenjakajalta Koukunmaan puolelta lapinmaalle virtaava *Koukunoja* laskee rajajärveen, jolla on kartalla kaksi nimeä: *Koukunjärvi* (hämäläisillä) eli *Saikarinjärvi* (saamelaisilla).

Vaikka Vantaanjokivarressa on pari Lapinkylää, puuttuvat saamelaiset vesistönimet joen pääuoman ja Keravanjoen väliseltä alueelta. Suomenkielisiä viittauksia hirveen, peuraan, karhuun, teeren ja hanheen kylläkin riittää tällä alueella. Alue on lähes järvetön, ja siksi vähemmän houkutteleva lappalaisille. Koska Vanajan-hämäläisille Vantaan meritie oli logistisesti Porvoonjokea paljon hankalampi, jäi sen varhainen hämäläisasutuskin hyvin harvaksi. Hämäläiset lienevät vallanneet kuitenkin tämän alueen jo rautakaudella omaksi erämaakseen.

Vuonna 1750 Hausjärvi, Loppi, Pyhäjärvi ja Nurmijärvi erottuivat harvan asutuksensa puolesta muusta Etelä-Suomesta. Väkeä niissä oli 1–2 henkilöä km² (nyky-Lapissa 1.9 km²). Vihdissäkin väkeä oli vain 2.7 henkilöä km², ja asutus ulottui harvana Espoon luoteisosiin asti (Haapala & Toivo 2007, s. 94). 1700-luvun loppupuolen voimakkaan väestönkasvun aikana nämä alueet houkuttelivat runsaasti uudisasukkaita, mutta silti vanha lappalaisnimistö säilyi ihmisten tietoisuudessa nykyään asti siellä missä sitä oli.

Ahmojen pesäpaikoista seitsemän saamenkielistä (Katrimossen, Kattmossen, Ketlampi, Kutinsuo, Kytäjärvi, Kyytinkorpi ja Käkilampi) sekä Ahmoalammi sijaitsevat yhden tai muutaman kilometrin päässä suden tai karhun pesäpaikoista. Tämä kertonee siitä, että ahma keräsi roippeat

suurpetojen tappopaikoilta pesäänsä, joka oli sopivan turvavälin päässä susien tai karhujen pesistä. Tätä päätelmää piti Ilpo Kujala Luonnonvarakeskuksesta luontevana siitä hänelle kerrotuani (Ilpo Kujala suull. ilm.). Espoossa korppi-nimi esiintyy Ahma-nimen ja Myrskylässä erämiesten saaliinkäsitteily-nimen vieressä.

Näätä- ja majavanimistöä esiintyy seitsemää poikkeusta lukuun ottamatta vain saameksi. Saamen näätänimiiä on eniten rannikon lähellä (Tenholassa, Pohjassa, Kirkkonummella, Espoossa ja Ruotsinpyhtäällä). Tämä sopii hyvin yhteen Uudellamaalla pyydystettyjen näätien kaupallisen merkityksen kanssa. Kertovathan Tallinnan kaupunginarkiston varhaiskeskiaikaiset pergamentit turkisten myynnistä Itämeren etelärannikolle Danzigiin.

Vantaanjoen Kytäjoki-päähaaran latvan *Nukari-nojan* nimi Hämeen erämaiden rajoilla kertoo ojan varrella olevan asuman harjoittaneen näädän tai majavan pyyntiä, sillä '*Nois*' tarkoitti ennen näätäjä ja myöhemmin majavaa ja nukari '*nois*'-eläimen pyytäjää tai sen pesän omistajaa (Nirvi 1986: 44, 55). Majavaa merkitsevä *piuru*-nimiä on taas Porvoonjoen sivujoella Askolassa (*Piurunjoki* 31 m, 6713900, 419000) sekä Koskenkylänjoen valuma-alueella Orimattilassa (*Piurunoja*, 59 m, 6335100, 423400) ja Pernajassa (*Bjursmossen*, 27 m, 6712759, 439700). Porvoon takamaiden ulkopuolella niitä on neljä, yksi Somerniemellä liki Pusulan rajaa (*Piirlmmi*, *Piirlaminsuo*, 114 m, 6724200, 324600), toinen Lopella liki Karkkilan rajaa Hämeen erämaita vasten (*Pirulammii* 136 m, 6723900 355900), kolmas rajamerkinä Espoon Lippajärven (*Pirun öör* 19 m, 6879800, 374650; Kepsu 2008), ja neljäs Inkoon Orslandetilla (*Bjursträsket* 13 m, 6650850, 325800). Kaikenkaikkiaan *Nukari*- ja *Piuru*-nimistö viitannee nimenomaan hämäläisten turkiskauppaan. Koska löytyi vain yksi *Majavansuo* (91 m, 6711700, 351350), näyttää eläin menettäneen merkityksensä keskiajan kuluessa.

Lopuksi muutamia mielenkiintoisia yksityiskohtia. Siuntion Lapinkylän *Lappers* reviiirillä on soisessa notkelmassa kiintoisa saamelainen maastonimi '*Kalhulu*' eli *gällihoalli* (= kallion tai kivenjärkeen onkalo, ilmeinen kätköpaikka). Seitsemän kilometrin päässä merenrannassa on *Kalhuluviken* ja sitä reunustava *Kalhuluberg*. Ylintä sijaintia merkitsevä sana *bajimus*, jonka mukaan Koskenkylänjoen Köyljokihaaran latvan

Paimisoja on nimetty, saattaa olla myös Paimionjoen nimen perustana; jokiin saa alkunsa ylempää kuin mikään muu Lounais-Suomen joista, kaukaa koillisesta aina Uudenmaan rajoilta. Sopii myös kysyä, ovatko painottoman jälkitavun oi- ja öi-diftongit saamen perua, siksi merkillisellä tavalla niihin törmää juuri tiheimmän saamennimistön alueilla Länsi-Uudellamaalla, alkaen idässä Nuuk-sion kansallispuiston Vihtiin kuuluvasta osasta.

Löytyy myös eräitä mielenkiintoisia nimenantoja. Toisen Salpausselän pään lähellä on *Seukoträsket* kallioiden keskellä. Järven 2 km pitkän laskuojan suussa on *Seuko*-niminen lapintalo, jonka vieressä on 1100 m pitkä ja 30 m korkea äkkijyrkästi merestä nouseva rantakallio (saamen *ceakko* = jyrkkä). Talosta 4 km kaakkoon on Salpausselän harjanne *Sattalamalm* (saamen *sätu* = hiekka) ja 5 km luoteeseen saari *Stora Lappö*.

Tulosten tarkastelu

Saamelaisnimistö on analyysin tulosten mukaan Uudellamaalla tiheämpää kuin yleensä Suomen eteläpuoliskossa, mutta paljolti samantyyppistä. Tulokset vahvistavat käsitystä, että Uusimaa oli jo rautakaudella oma '*maakuntansa*', joka varsinaissuomalaisille ja hämäläisille lienee ollut yksinkertaisesti Lappi. Tämä artikkeli tuo myös lisäinformaatiota Uudenmaan ja Hämeen välisen rajan iästä ja sijainnista. Tämä Uudenmaan rajaus on täsmälleen yhdenmukainen ilmastollisen ja hydrologisen rajauksen kanssa, ja Uudellamaalla hydrologia ja ilmasto olivat rautakautiselle agrarialoudelle haastavampia kuin Varsinais-Suomessa tai Sydän-Hämeessä (Solantie 2012, 2022). Maakunnan rajaus on myös yhdenmukainen seurakuntien ja kirkkopitäjien rajausten kanssa. Uudenmaan hallintopitäjien rajat myöhemmällä keskiajalla sen sijaan jonkin verran vaihtelivat, koska pyrittiin mahdollisimman lyhyisiin matkoihin verotettavaan kulloisistakin keskuksista.

Uudellamaalla itägeenien enemmistön lappalaisten ja sinne tulleiden karjalaisten yhteenlaskettu osuus väestöstä on pieneenituttimukseen (Kerminen ym. 2021) mukaan suurempi kuin Varsinais-Suomessa tai Sydän-Hämeessä. Koska lappalaisten osuus on Uudellamaalla jokseenkin itägeenisen väestön ja karjalaisten erotus, voidaan sitä tällä tavoin approksimoida. Koska karjalaisten osuus vähenee länteen päin (emt.), on lappalaisten osuus keski- ja länsi-Uudellamaalla karjalaisten osuutta suurem-

pi, mikä tukee tämän tutkimuksen alussa mainitun pääväitteen uskottavuutta.

Uudenmaan nimistö sisältää myös viittauksia varhaisen keskiajan asutushistoriaan. Uutta maata asutettaessa Pähkinäsaaren rauhassa määritettiin tarkoin raja Kannakselta Sääminkiin noin 50 km leveälle novgorodinkarjalaisten ja Suomen katolilaisten välille. Tällöin väärälle puolelle rajaa joutuneet ihmiset joutuivat etsimään uutta asuinseutua. Kun kruunu samaan aikaan patisti ihmisiä muuttamaan Uudellemaalle, muutti sinne joukko karjalaisia pitkin Suomen vanhinta maantietä, Hämeen härkätietä (Kerminen 2021). Tämä työ tekee maakunnan lukuisat selittämättömät vesistönimet järjellisesti ymmärrettäviksi. Kun ottaa huomioon, että suuri osa saamennimistä on kadonnut ajan myötä, vahvistaa tulos kiistatontaasti Uudenmaan olleen uudisasutusvaiheeseen asti Etelä-Suomen lapinmaa, vaikka osalla nimistöä saamelaisuus olisikin epävarmaa. Tutkimus kuvaa yksityiskohtaisesti, monipuolisesti ja kattavasti Uudenmaan järvien, jokien ja soiden taloudellista ja käyttöä 800–900 vuotta sitten.

Kiitokset. Tässä yhteydessä haluan esittää lämpimät kiitokset kahdelle anonyymille arvioijalle heidän rakentavista kommentista käsikirjoituksen aiempaan versioon.

Summary: Derivatives of Sámi names for peatlands, lakes and rivers from early medieval times, connected to the game economy in the Finnish region Uusimaa

The Sámi names for peatlands, lakes and rivers in Uusimaa region, Finland reveal the economic history and the importance of game in Uusimaa during the early Middle Ages just prior to the appearance of administrative evidence. During this period, 800–900 years ago, plenty of Finnish- and Swedish-speaking new settlers colonized the province, which was already populated sparsely by the indigenous Sámi. The Sámi became a minority group among the new settlers, in accordance with the name of the region, Uusimaa ('New land' in English.). During this historical period, the newcomers adopted a great number of Sámi-language place names. These names cover not only the physical (e.g., Fig. 2) and vegetational qualities of the places, but a great number of names also relate to mammal lairs, bird nests and to places where animals were trapped or hunted. Further, the names of fishing and spawning places are also numerous. These place names are still in use today (Figs. 1 and 3), but they are incomprehensible to present-day Finns, as they have been modified only slightly to match Finnish and Swedish pronunciation. This study clarifies the meaning of these 281 mysterious place names for us. It also reveals the central role of the game economy in the lives of the region's peoples in the early Middle Ages, as agriculture was still of secondary importance.

The list of derived Sámi place names related to game animals is included in the text (Chapter Riistaeläinten saamelaisnimistö (list of place names about game animals), while the corresponding complete list of names related to peatlands, lakes and rivers is given in Annex 1.

Kirjallisuus / References

- Aikio, A. 2007: The study of Saami Substrate Toponymns in Finland. – *Onomastica Uralia*: 157–197.
- Ekholm, M. 1993: Suomen vesistöalueet. – Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja-sarja A 126.
- Gardberg, C.J. 2005: Veritas -Totuus. – Schildts.ISSN 951-50-1549-9
- Haapala, P. & Toivo, R. M. 2007: Suomen historian kartasto. Helsinki, Karttakeskus.
- Huldén, L. 2001: Finlandssvenska bebyggelsenamn. – Svenska litteratursällskap i Finland, 537 s.
- Kepsu, S. 2008: Kylä-Espoo. Espoon kaupunki
- Kerminen, S., Havulinna, A.S., Helenthal, G., Martin, A.R., Sarin, A.-P, Perola, M-, Palotie, A., Salomaa, V., Daly, M.J., Ripatti, S., Pirinen, M. 2017: Fine scale genetic structure in Finland. – G3 Genes Genomes Genetics.
- Kerminen, S. 2021: Dissertationes, Helsinki University, Medical faculty. Fine-scale genetic structure and polygenic scores in Finland. Study 2. – Genetic ancestry within Finland.
- Kivikoski, E. 1955: Hämeen historia I. Karisto.
- Kotimaisten kielten keskus 2022: Älgu. – Saamen kielten etymologinen tietokanta. Kaino. Kotus.fi>älgu 2022.
- Lehtola, V.-P. 2008: Eteläisen Suomen muinaiset lappalaiset. – *Muinaistutkija* 4/2008: 2–18.
- von Linné, C. 1969: Lapinmatka 1732. Hämeenlinna, Karisto
- Maanmittauslaitos 2022: Kansalaisen karttapaikka. Verkossa osoitteessa <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>
- Nirvi, R. 1986: Kadonneita turkiseläimiä paikannimissä. 77 s. Vaasa, SKS.
- Paikkala, S. 1992: Järvi– Espoo. Satajärvinen Espoo. Järvi—Espoo. Sirikka Paikkala (toim/Ed.). – Espoon kaupunkisuunnittelutoimiston nimistöyksikkö
- Ramsay, A. 1924: Esbo. Esbo socken ja Esbogård på 1500-talet. – Helsingfors – Esbo (I)
- Saarikivi, J. 2007: On the Uralic substrate toponymy of Archangelsk region: Problems of research methodology and ethnohistorological interpretation. – *Uralica* 4.
- Solantie, R. 1988: Climatic conditions for the cultivation of rye with reference to the history of Finland. – *Fennoscandia Archaeologica* V.
- Solantie, R. 1993: Uudenmaan kylännimet. – *Kotiseutu* 1993(1).
- Solantie, R. 2012: Ilmasto ja sen määräämät luonnonolot Suomen asutuksen ja maatalouden historiassa. – *Jyväskylän studies in humanities* 196.
- Solantie, R. 2022: Helsingin pitäjän sekä muun Etelä-Suomen kadonnut saamelaisasutus. Teoksessa/In: Koivisto, A. Ruotsin vallan aika, s. 50–75. 2022. Helsingin Pitäjä– Vantaa, 203 s.
- Suomalainen paikannimikirja 2007: Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja. – Karttakeskus & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2007.

Viinanen, V. 2012: Päijänne-nimet. – Historiallinen aikakauskirja 110(3): 292–304.

Virtaranta, P. 1958: Pääpainollisen tavun jälkeinen d on muuttunut hämäläismurteissa l:ksi jo ennen 1200-lukua. – Suomalaisen Kirjallisuuden seuran toimituksia 252.

Hyväksytty/Accepted: 28.11.2023.

Reijo Solantie

Sylvesterintie 3 B

FI-00370 Helsinki, Finland.

E-mail: Reijo.Solantie@gmail.com.

Liite 1. Uudenmaan saamenkieliset vesistönimet (472 kpl + lappi-nimet)

Appendix 1. Derivatives of saami names of peatlands, lakes and rivers in Uusimaa. Not all commentaries are translated in English. Please contact the author for details.

Latvavesistöjen *giera-*, *geachči* ja *luodda*-nimien johdannaiset (63+ 1 + 2):

Paimionjoki

Kairajärvi 101 m, 6725600, 320500

Uskelanjoki

*Kailassuo*1 81 m, 6712100, 315350

*Karate*2 104 m, 6711200, 317300

Koirlammi 111 m, 6713299, 319900

*Kertomuksenjärvi*3

(93 m 6710400, 315300)

Kässuo (84 m, 6713200, 313100).

Geachči = 'latva, nokka, päätepiste'

Kiskonjoki

*Kailijärvi*1 109 m, 6703400, 315000

Varesjoen latvajärvi

Kairassuo 49 m, 6693400, 296650

Kairassuo 58 m, 6702700, 292200

Kalassuo 58 m, 6687100,284150

Karijärvi 94 m, 6691000, 313400,

Kärkelänjoen latvajärvi

Kierjärvi 101 m, 6701400, 313700

Varesjoen latvajärvi

Koirajärvi 68 m, 6699250, 300700

Koirsuo 50 m, 6690100, 298050,

Koirsuonojan päässä.

Karjaanjoki

*Kailaissuo*1 68 m, 6701000, 349100

*Kailassuo*1 124 m, 6712700, 357100

Kairajävi 58 m, 6703600, 327700

Kairassuo 58 m, 6706050, 353650

Karisjärvi 66 m, 6712100, 337050

*Keloissuo*1, siinä *Keloislampi*1

112 m, 6723100, 349600

Iso-Kairi 99 m, 6713500, 368550

Pikku-Kairi 105 m, 6714200, 367900

Kerklampi 69 m, 6693000, 329350

Keritty 121 m, 672900, 342000

Koiralampi 104 m, 6712100, 340500

Koira(oja)npää lienee *Lapinmäen*kulmilla Pu-

sulanjoen Myllyojanlatvoilla *Koiranpäänmäellä* olevan, kartassa nimettömän lammen (96 m, 6704850, 331300) nimi.*Koirlammi* 95 m, 6717800, 32810 Oja siihen laskeva *Koiroja Kuorlampi* 83 m, 6703000, 362100*Käyrälampi* 124 m, 6732600, 339450
Luutasuo 126 m, 6730200. 353400, sillä *Luutasuonlammit ja Rajalammi*
Penikkalammet 113 m,6708299,361500

Starrbölebäcken (eteläisin)

Hundpotten 42 m, 6661700, 310100

Ingarskilajoki

Hundmossen 34 m, 6664800, 331900
Hundmossen? 36 m, 6667900, 329900, suo *Hundmossberget*-mäen juurella

Siuntionjoki

Kerlampi 81 m, 6695150, 360100

Espoonjoki ja Vantaanjoki

Kierlampi 74 m, 6690500, 372000; bifurkaatiolampi

Vantaanjoki

Kailassuo1 56 m, 6698700, 373000
Karkkorpi (*Kairk'korpi*>*Karkkorpi*) 69 m, 6698500, 365500
Kaulasuo 76 m, 6715750, 402600
Keravanjärvi 86 m, 6722400, 395300
Kerkonsuo 113 m, 6732000, 382200
Kerlammi 96 m, 6723950, 398350
Kirjavat 119 ja 122 m, 6725500, 369200
Koiralammi 126 m, 6723000, 357300, *Koirajoen* länsipäässä
Koirasuo 119 m, 6727400, 375600

Mustijoki

Kailaissuo1 (81 m, 6723900, 404000)
Kairassuo 88 m, 6733000, 407700
Kairassuo 89 m, 6738400, 409400
Kairessuo 104 m, 6740500, 400450
Luutasuo 94 m, 6746500, 403000

Porvoonjoki

Kairassuo 46 m, 6711850, 423750
Kairessuo 76 m, 6734450, 420900
Kerikorpi 64 m, 6712350, 413500
Koiramaansuo 94 m, 6742800, 413200
Koiranhäntä 64 m, 6711600, 413200

Koirassuo 79 m, 6733700, 418450
Koirasuo 75 m, 6713100, 410400
Kaikki paitsi yksi Mustijoen vedenjakajalla.

Ilolanjoki

Kailaissuo1 64 m, 6719350, 425350

Pernajanjoki

Kairassuo 103 m, 6752600, 443300.Sen lasku mäkien välitse, *Siukari*, on saameksi *Sivčūhit*.
Kairassuo 101 m, 6747500, 443900, Litiujoella
Kairessuo 84 m, 6746500,444500, Lanskinjoella
Kairessuo 89 m, 6743700 439200, Köylinjoella
Koirasuo 69 m, 6728900, 431700, Labbomällä

Taasianjoki

Hundkärret 19 m, 6714259, 462500
Kailassuo1 26 m, 6720250, 465800
Koirankirkonsuo 59 m, 6741100, 459300

1 Kailassuot: Pääpainollisen tavun jälkeinen d-kirjain on muuttunut hämäläismurteissa l:ksi jo ennen 1200-lukua (Virtaranta, Pertti 1958. Suomalaisen Kirjallisuuden seuran toimituksia 252)

2*Karate*, *giera*-sanan illatiivista *gieraide* > *karate*. Tähän Deltan supassa olevaan lampeen (93 m) laskee sen yläpuolelta kilometrin päässä oleva Kaitalammi (118 m) vetensä kahden lammen (Saarijärvi ja Salakkajärvi) kautta, purkautuen sitten supasta hiekan läpi pohjavetenä Halkjärven (79 m) rannalla oleviin lähteisiin.

3 *Giera*-sanan superlatiivi: *Gieramus* > *geramus* > *keromus* > *kertomus*

'Koirien' korkeudet 19–126, ka = 84 m, n = 60.
'Luutien' korkeudet 94 ja 126 m.

Saamen sanojen ja *alimus*, *bajimus*-, *báris* (= korkein) sekä sanan *geahči* johdannaisia, 14 kpl (Kuva 2):

Elimoträsket 26 m, 6660100,301100 *Sidsbackaan* valuma-alueen ylin järvi

Elimyssuo/Älmiskärr 44 m,6724900,452800 *Loviisanjoen* latvoilla

Ellinsuo 84 m, 6703800, 405500 Pornaisten ylin suo

Iloittu, (75 m, 6706250, 329900) Pusulanjoen Myllyojan latvoilla, *Lapinmäen* lähellä

Keihilampi (72 m, 6690000, 324350). Kiskonjoen Kärkelänjoen latvahaaralla; *geahči* = kärki, pää.

Keihäsjärvi (108 m, 5718300, 360200). Vantaan Kytäjoen Keihäsjokihaaran Keihäsjoen latvalla; *geahči* = kärki, pää.

Keihässuo (111 m, 67177400, 358000). Vantaan Kytäjoen Keihäsjokihaaran Keihäsjoen latvalla. Bifurkaatiosuo, laskee Keihäsjokeen sekä suoraan että Keihäsjärven kautta; *geahči* = kärki, pää

Paimentensuo (119 m, 6713800, 330500). *Bajimus* = ylin, ylimmäinen; *bajamus* > *paimus* > *paimen*. Bifurkaatiosuo Pusulanjoen ja Someronjoen vedenjakajalla.

Paimisoja Köylijoen latvoilla, alkaa Mieliäissuolta (83 m, 6742600, 438300); *bajimus* = ylin, ylimmäinen

Parikas, Iso- (66 m, 6693400) ja *Pikku-* (74 m, 6692800, 362250); Gumbölenjoen latvalla.

Perikas (79 m, 5701000, 317900) Suomusjärvenjoen latvajärvi.

Älmiskärr 31 m, 6698750, 402200, Sipoonjoen latvoilla.

Älmiskärret (16 m, 6686700, 435750)

Älmiskärret (16 m, 6710300, 460500)

Muita saamennimisiä vesistönimiä tai nimipa-reja, 406 kpl (Kuva 3):

Ahilampi (114 m, 6713400, 327600). Pieni (3 ha) lammi; *áhká* = akka; *áhká* > *ahki* > *ahi*.

Aikolanlahti (26 m, 6679000, 300150). Kiskon Kirkkojärven lahti, jonka itärannalla on *Lapinkylä*. Lahden länsirannalla maasto nousee 40 m ylempänä olevalle hietakankaalle; tämä rinne, jossa oli Litorinameren ylin ranta, on nykynimeltään Aurinkoranta. Tällaisille paikoille ovat Uudellamaalla tyypillisiä uljaat honka-tammi-sekametsät; vastaa-vankainen paikka on mm. Espoon Lippajärvellä, ja niitä on myös Lohjanjärven rannoilla. *Háika* = aihkimänty, Tammi.

Ajoksenlahti (33 m, 6678700, 302750 m). Iso-Kiskon lahti, takana etelään viettävä rinne. Etymologia kuten edellisellä; *háika* > *aiko* > *ajos*; genetiivi *ajoksen*. Pelkästään lingvisesti ajatellen nimi voisi tulla ojaa tai lähettä merkitsevästä saamen sanasta *ája*. Koska *ojiahan* kaikki Uuden-

maan purot ovat, ehkä saamen vaikutuksesta, on vm. mahdollisuus pienempi.

Akelampi (120 m, 6729999, 336499). Mitättöman pieni suolampi; *áhká* = akka; *áhká* > *ahke* > *ake*.

Anerio (46 m, 6697900, 311000., Kiskonjoen suvantojärvi, rannallaan *Laperlan* lapinkylä, on luontaisen kulkureitin matala, aikaisin jäätyvä jäätiejärvi, saameksi *jienas-jávri*. Siitä nähdäkseen kehittyi *iana'avri* ja edelleen *Anerio*, kuin myös Lapin *Inari* ja *Anar*. *Anerio* on läheistä *Enäjärveä* pienempi, eikä nimen alkuosa voi tulla suurta tarkoittavasta *enä*-sanasta.

Averia (36 m, 6704800, 355400). Karjaanjoen Vihtijoki-haarassa. Saamen järvi-sanasta: *jávri* > *avri* > *averi* > *averia*.

Bakunkärrsträsket (31 m, 6685750, 400250). laskee *Bakunkärr*-suolle; *bakku* = pyy. Ilmeisesti kuitenkin ensin nimetty lampi ja siitä suo. Pyy kuvaa lammen pienuutta erotukseksi läheisistä pienestä *genaträskistä*.

Bakutråget (28 m, 6693800, 435950). Laaksosuo; *bakku* = pyy.

Ballskinsholmen (22–28 m, 6710650, 462000). Laajan suoalueen ylittävä selänne *Lapinkylän* erämaassa. *Bálkkis* = polku; *balkkis* > *balski*. Nykyäänkin selänteellä on metsäautotie.

Barstumossen (23 m, 6710150, 461200). *Barta* = pirtti; *barta* > *barstu(ga)*. Vanha eräpirtin paikka suosaarekkeessa *Lapinkylän* erämaassa.

Bikindal (40 m, 6764850, 404950). Sipoonjen latvaoja; *bihkka* = *terva*. Ojaan laskee *Mätäpään-suo*, jossa majavia ja otaksuttavasti tervaleppiä.

Bodom (23 m, 6682000, 371000), Espoon suurin järvi. *Buddom* = padottu. Järvellä on helposti padottuva ja padottava luusua ahtaassa laaksossa, ja siksi sillä on ollut useita rantatasoja Litorinarrannan (32 m) alapuolella. Sen saaret ovat nimeltään kareja (ör), jollaisia ne olivat nimenannon aikaan. Tällöin järvi oli yhtä pienemmän naapurinsa *Grundträskin* kanssa, jolloin kaksoisjärven <*Boda träsk*> pienempi osa esiintyikin nimellä ”*Grunnare träsk*”. Sensijaan mitään todisteita ei ole vakiintuneelle käsitykselle, että ranta-aitat olisivat olleet tälle järvelle tunnusomaisia erityispiirteitä.

Båssakärret (19 m, 6651400, 303100). *Beassi* = pesä (karhun tai muun sellaisen), ja *böšsohat* = teurastuspaikka asuman takana. *Båsa*-sana on tarkoittanut myös eläinten loukkuja (Finlandssvenska bebyggelsenamn). Suo sijaitsee rantakylä *Båsabölen* takana Snappertunassa, jossa on myös *Båsa*-niminen kylä. Koska *å* on kylännimissä alkuperäinen (Finlandssvenska bebyggelsenamn), eivät nimet voi tulla henkilönnimestä *Bo*. Moni seikka viittaa siis *båssa*-sanan saamenlähtöisyyteen.

Boggkärrsmossen Lapinkylän erämaassa muodostuu kahdesta samassa viivasuorassa linjassa olevasta osasta, joiden liitos on kohdassa (24 m, 6713900, 461450). *Boggkärr* on 500 m pitkä ja vain 20–30 m leveä, mutta sen yhtä pitkä jatke *Mossen* noin 100 m leveä; *bogil* = ahtaimmillaan, kapeimmillaan. Samassa erämaassa on myös *smalmossen*.

Bässkärret (17 m, 6707200, 464100). Suo vaikeakulkuisten louhikkojen keskellä kaukana kylästä, joten oinaan sijasta luontevampi nimeämisperuste olisi saamen *beassi* = pesä (karhun tms.). *Karhu-suolle* on 2 km, *Lapinkylänsuolle* 3 km ja *Susi-suolle* 4 km.

Dankankärr (6 m, 6652200, 276000). Kuivahko suo Kansjärven lapinkylässä; *da□as* = varpu, erityisesti kanerva.

Erosuo (69 m, 6692800, 362750). Suo on kaakkois-luode-suuntaisessa, Poikkipuoliaisjärven pohjoispäähän johtavassa kulkuväyläksi sopivassa halkeamalaakossa, josta suon kohdalla erkanee Olilan kylän *Eropellolle* johtava laaksopolku; *earru* = polun tai tien haara.

Gavelkärret (19 m, 6709250, 461500). Suo *Lapinkylän* erämaassa. *gável* = kaareva, mutkalla.

Genaträsk (31 m, 668350, 401800). Kolmen hehtaarin pikkulampi. *Gánda* = poika; *gánda* > *genta* > *gena*. Vihdissä on pikkulampi *Poika*-Suolikas; vrt myös *Kalkutu*-lammet.

Gennarbyträsket (19 m, 6662200, 296300). Hyvävetinen järvi, jonka harju ja sillä oleva *Gennarbyn* kylä erottaa Hankoniemeä lännessä rajaavan *Gennarbyvikenin* pohjukasta. Järven eteläpuolella on *Lappmossen*, ja tämä ilmeinen lapinkylä sijaitsee *Seukon* ja *Sidsbackan* lapinkyläpuolivälissä. Vanhimmasa asiakirjassa 1392 nimi on *Genarfuaby* (Finlandssvenska bebyggelsenamn) eli

yhdyssana *gena-arfuaby*, missä saamen *genda* = vanha asuinkenttä ja *árvu* = arvo tai verta, eli asiakirjanimi on <vanhan asuinkentän kaltainen, siis autio verotuksen kannalta. Kirjuri siis hallitsi myös saamen tai suomen kielen. Pian nimi lyheni *Gennarbyksi*, mikä viittaa kylän tulleen jälleen asutuksi. Lapinkylän häviämiseen on luonnollinen syynsä. 1300-luvulle asti *Gennarbyvikenin* pohjukan erotti sen laajoista itäpuolisista vesistä vain 200 metriä leveä vetokannas, joka 1300-luvulla alkoi levetä nopeasti kohti nykyistä neljää kilometriään sitä reunustavien *Bonäsån* ja *Fastarbyn* matalien lahtien maatuessa. Vanhan lapinkylän reviiristä tämän kannaksen itäpuolisen lahden rannalla muistuttavat *Lappmalmen* ja sen takana *Lappmossen*.

Gillobackaträsket (0,7 m, 6668350, 360900). Nousut merestä vasta 200 vuotta sitten, jolloin nimetty sen rannalla olevan saamennimisen kylän mukaan. Kylän vanhimman kirjoitusasun *Gillebacka* (Finlandssvenska bebyggelsenamn) määriteosa päättyy etuvokaaliin kuten saamen taloa tai taloryhmää tarkoittava *gilli* toisin kuin kylän nimen nuorempi ruotsalainen kirjoitusasu. Siten kylän nykyinen suomalaisnimi *Killinmäki* vastaa ruotsalaista paremmin kylän alkuperäistä nimeä.

Gumböleträsket (31 m, 6683500, 398600). Sipoon 'susikylän' takamaalla, nykyään Helsingin ja Vantaan rajalla; kylän vanhin kirjoitusasu v. 1501 on *Gommeböle* (Finlandssvenska bebyggelsenamn); *gumbe* = susi. Uudisasukkaat omaksuivat lappalaisen paikannimen. He ymmärsivät sen merkityksen säilyttäen «susikyläläisyys»-identiteettinsä, mikä näkyy Sipoon sudenpää-vaakunassa. Kun sitten «suden» etymologia unohtui, loi kansa sen sijalle tarinan rannikolle susi-kajoonankuva-keulaisesta veneestä rantautuneista viikingeistä.

Gålisjön (27 m, 6664100, 318000). *guolli* = kala.

Haapahaikula (50 m, 6729600, 442950). *Lapinjärvellä* sijaitseva korpilaakso, jossa kasvaa järeää haapaa; *Häika* = aihkimänty, tammi. *Supanmäet* ovat tästä 10 km pohjoiseen; *suhpa* = haapa. Huomaa, että Lapinjärvellä muiden lehtipuiden kuin koivujen määrä (m3ha) 1990–94 oli suurempi kuin missään muussa rannikon/Helsinki metsäkeskuksen kunnassa (Metsätieteen aikakauskirja 4B/1998, s. 753).

Haaversopakko (66 m, 6684600, 360350). Pitkän kapeikon (*čeabet* > *tsope* > *sopakko*) puolivälissä

oleva vetelä suo lampineen (*heavvu* = vaaranpaikka; *heavvu* > *haavvu* > *haaveri*).

Haikassuo (48 m, 668360, 297100). Suo, jonka laidalla järeitä tammia tai aihkimäntyjä; *háika* = aihkimänty, tammi.

Haikoträsket (14 m, 6690900, 423250). Pieni lampi erityisen järeäpuustoisessa metsässä; *háika* = aihkimänty, tammi. Paikan vanhin kirjoitusasu on *haijka* vuodelta 1451 (Fimlandssvenska bebyggelsenamn).

Haikula (61 m, 6732380, 441350). Suopelto lounaaseen viettävän rinteen juurella; etymologia kuten *Haapahaikulalla*. Pyhäjärven *Lapinniemen* 2 km.

Hajakanlammi (135 m, 6724100344800). Lapinmaan rajalla hämäläisten erämaita vasten olevassa *Hajakanmaassa*. Nimi kertonee rajan ikaikaisuudesta. *Áigá* = aikoja sitten, vanhaetaan; *áigá* > *haika* > *hajakka*. *Hajakanmaassa* on myös ikaikaisuuteen viittaava lampi *Ikainen* (edempänä).

Honkelosuo (106 m, 672415, 368500). Pieni suo 20 m korkean kalliojyrkänteen juurella; *heanggu* = jyrkänne.

Hossa-nimet: Järvikorte saameksi. Espoolaisnevan järvikortteikossa lehmät laidunsivat vielä 1950-luvun kesinä, minkä poikasena näin tinki-maitoa hakiessani.

Hosioissuo (111 m, 6721300, 345400).

Hosioissuo (63 m, 6698200, 387800).

Hosoja, *Hoskorpi* (40 m, 6735750, 463450).

Hossa (32 m, 6687250, 338050) on matala pohjukka Lohjanjärven ja Hiidenveden välisessä *Vesvuossa* vähän *Lapimäestä* alavirtaan.

Hossiasuo, alkuaan ehkä *Hos'ojansuo* (74 m, 6696400, 321300), *Siitoo*-järven lähellä

Hossojanlähde (111 m, 6710400, 320750), Uudenmaan, Hämeen ja Varsinais-Suomen rajapiste *Hossojan* päässä.

Hynkänlampi (59 m, 6683950, 368000). Etelärannaltaan *Hynkeberget*-vuoren kalliojyrkänteen reunustama järvi; *heanggu* = jyrkänne.

Häkljärvi eli *Häckelträsk* (63 m, 6686450, 370550). Samanmuotoinen kuin *Pöksyn-*

haara Espoon ja Vihdin rajalla tai *Ägljärvi* Korpiselässä. *Háhci* = koipienväli; *háhci* > *hähtsi* > *häksi* > *häkkeli* > *häklä*.

Ikainen (125 m, 6722537, E=345752). Lampi lapalaisten ja hämäläisten erämaiden ikivanhalla rajalla; *agálas* = ikaikainen.

Ingvarskilään (*Ingvarskila*-kylässä olevan koskenniskan kohdalla 19 m, 6664450, 335750). Joki saanut nimensä tämän taimenen patopyyntipaikalla olevan saamelaiskylän (*gilli*) mukaan; v. 1450 *Ingvarskila* (Finlandssvenska bebyggelsenamn).

Jakkari (93 m, 6709200, 339000); *Jeaggi* = suo. Pieni suo 3 km Ikkalan lapinkylästä.

Jankkarinsuo (109 m, 6714000, 352300). *Jeaggi* = suo, jänkä, aapa, räme; *jeaggi* > *jeangki* > *janki* > *jankkari*.

Jouksviken Myrskylän Sulkavanjärvessä (27 m, 6721250, 438900). *Juogas* = jääverkko, juomus; *juogas* > *jounkas* > *jouks*.

Juvankoski Vantaanjoen Palojoessa (75 m, 6719050, 387900); *juov'vai* = kivikkoinen.

Juvankoski on kivikkokokoski Kärkelänjoessa Enäjärven luusuaassa (54 m, 6687400, 315500).

Kaakanjärvi (121 m, 6721500, 337900). *gáhkkor* = kaakkuri.

Kaitajärvi (52 m, 6672150, 295600). Toisin kuin kaikki muut Suomen Kaitajärvet ja -lammet, on tämä lampi muodoltaan ympyräinen. Siksi on todennäköistä, että kyseessä on *Ahmalampi*: *geatki* > *gaitki* > *kaiti* > *kaita*. Lisävahvistusta tälle antaa se, että kahden kilometrin päässä on karhun tms. pesäpaikasta kertova *Pussisuo*.

Kako (84 m, 6696200, 321850). Pieni lampi; *gáhkkor* = kaakkuri.

Kakolammi (79 m, 6693500, 321600.); *gáhkkor* = kaakkuri.

Kakolampi (85 m, 6695850, 326500.); *gáhkkor* = kaakkuri.

Kakumossen (14 m, 66832500, 409850). Suo, jossa umpeenkasvanut lampare. *Gáhkkor* = kaakkuri; *gáhkkor* > *kakkur* > *kaku*. Neljän kilometrin päässä vastaavanlainen *Fågelmossen*. Yleensä suomes-ta lainatut 'kaakkuri'-nimet ovat 'kakarlampia'. Lyhentynyt muoto osoittaa nimen merkityksen unohtuneen, nimen kuluneen ja entisen lammen

kasvaneen umpeen, mikä kaikki viittaa nimen lainautumiseen saamesta.

Kalkmossen (54 m, 6671500, 349350). vähäinen suo. *Lappträskin* vieressä, sekä pikkuiset *Kalklammi* (99 m, 6687050, 312450), *Kalkutijärvi* (49 m, 6671100, 287600) ja *Kalkutu-lampi* (34 m, 6677350, 364850); *gálgu* = eukko

Kalla-vesistöt ovat vehkan (saamen *gálla*) matala- ja lämminvetisiä kasvupaikkoja: *oija* kuten *Kallbäck* Vantaan Tikkurilassa ja Sipoossa sekä *Kallbäcken* Porvoon Seitlaxissa (*sieidi* = seita), *suosilmäkkeitä* (esim. *Kalissuo* Kirkkonummella, *Kallakorpi* Nurmijärvellä, *Kalajärvi*-niminen suo Hyvinkäällä, *Kallkärr* Porvoon, Sipoon ja Pornaisten kulmauksessa sekä *Kalkärret* Myrskylässä ja Ruotsinpyhtäällä), sekä suorantaisia järviä (esim. *Kalajärvi* Espoossa, *Kaljärvi* Kirkkonummella, *Gallträsk* Kauniaisissa ja *Kälträsk* Inkoossa) sekä lahtia (esim. *Långsjön Kallviken* Pohjassa ja Lohjanjärven *Kallvik* Karjaalla). Vehkan naatit kelpasivat karjalle, ja lappalaiset käyttivät sen kuivattuja ja jauhettuja juuria myös leipä- ja puuroaineksina (von Linné 1732). Vehka on Suomen nykysaamelaisille tuntematon, koska Suomussalmi–Pello-linjan pohjoispuolella vedet ovat sille liian kylmiä, ja siksi se esiintyy Älgu:ssa takaisinlainana *Kál'lá*. *Kalmari*. Espoon Ryssäniitynoja saa vettä monista suurista kylmistä lähteistä, vanhan nimensä mukaisesti: *galmmas oarri* > *kalm'oari* > *kalmari* = kylmä kanava (kuva 3). Koska oja ei koskaan ehdy, on siinä alkuperäinen taimenkanta. Nimi on säilynyt ojan itärannan mäen rajamerkin nimessä. Vastaavasti Pernajanjoen ja Porvoonjoen vedenjakajalla ovat *Kalmarsuonkalliot*, sekä niiden ja *Koirakallion* välissä primääriniminen *Kalmarsuo* (87 m, 6752000, 440350).

Kalvana (116 m, 6723900, 346000). pieni lampi; *gálva* = karahka, *gálvá* = jossa on runsaasti karahkoja.

Kaninkasuo (55 m, 6677600, 308700). Kolmen hehtaarin suo; etymologia kuten seuraavalla.

Kanjaksensuo (68 m, 6692600, 363100). Neljän hehtaarin suo. Tämän kokoluokan (3–8 ha) suot ja järvet ovat nuorukaisoita ja -järviä, sitä pienemmät poika- tai ämmäsoita; *gándalaš* = nuorukainen

Kannikka (66 m, 6688800, 312400). *Gándalas* = nuorukainen; *gándalas* > *kannala* > *kannikka*. Lammen ala 8 ha, poikalampien (*Gánda*) ala on 1–3 ha. Kilometrin päässä on *äijälampi*.

Kansjärvmossen (12 m, 6654800, 277500). Vanhan asutusentän (*Gendá*) vieressä oleva hyvävetinen järvi Salpausselän kainalossa, myöhemmin laskettu suoksi; genetiivi *gendás* > *gandas* > *kans*.

Kanskogbäcken. Oja Porkkalaniemessä, valuma-alueella *Kanskogin* kylä; etymologia sama kuin edellisellä nimellä.

Kantlammi (94 m, 6711400, 314000). Hehtaarin lampi; *gánda* = poika; Sipoossa vastaavasti *Genaträsk* ja Vihdissä *Poika-Suolikas*.

Karjakaivo (75 m, 6687200, 366600). Lampi on kaukana kylistä metsässä, joka on täynnään lampia. Paljon luontevampi selitys kuin karjan juottopaikka on saamen korppia tarkoittava sana *garjá*, sillä vieressä ehkä pesivän ahman (*geatki* > *Käkilampi*) saalisroipeethan houkuttelivat korppeja. Kun nimen vanha merkitys unohtui, kehitteli kansa Karjakaivon ja sen sopukkaan lehmänämpärin.

Karjakoski (28 m, 6706000, 410100). Mustijoen Pornaisten koskijakson ylin koski. Ilmeinen lohien patopyynnin paikka, jonne perkausjätteet houkuttelivat korppeja. Vastaavia Karjakoskia on muualakin Suomessa; *garjá* = korppi.

Karjoossuo (56 m, 670550, 331600). *garjá* = korppi.

Karjulampi (104 m, 6719600, 369100). *garjá* = korppi. Kaksi km *Kytäjärvestä* (*Ahmajärvestä*).

Karkjärvi (60 m, 6676399, 310450). (*gárggu* = sorapohja).

Karkkilankoski (65 m 6713930, 346500). Lohien kutupaikka (*gárggu* = sorapohja). Vieressä lapintalo *Karkki* ja kosken yläpuolella Pyhäjärvestä *Lapinniemi*. Kosken alapuolisen loivan virtapaikan nimi lienee ollut sitä merkitsevä saamen *njearri*, mihin viittaa sen viereisen lapintalon nimi *Närö*. Kylä, jossa Karkki ja Närö ovat, on Tuori-la, ilmeisesti nimetty joessa olevan lohienpyynnin poikkipadon (*doaris*) mukaan.

Karsoja (keskijuoksu 41 m, 67364500, 434850). *Karvasilla* kuljettava Koskenkylänjoen latvaaja. *Gárbbi* = pienehkö kevyt vene eli *karvanen*; *Gárbbi* > *karvas* > *kars*.

Karvahaara (30 m, 6724000, 465600). Ruotinjoen latva-osa, jonne päätiin vain *karvasilla*.

Karvalampi (66 m, 6680050, 314500). *Goarpa* = korppi: genetiivi *goarvan* > *karva*.

Karvasoja, ilmeinen *Glomsinjoen* vanha nimi; ovathan vesistönimet yleensä talonnimiä vanhempia. *Gárbbi* = pienehkö kevyt vene eli *karvanen*. Oja on Kirkkonummen *Tavastfjärdeniltä*. *Mätäojan* vedenjakajan vetotaipeelle johtavan kulkureitin *karvasilla* kuljettava osuus. Meriveneillä soudettava osuus loppuu 3 km:n koskiosuuteen *Karvasbackan* kylän rannassa (4 m, 6678400, 371450). Sitten on 8 km soututaivalta *Lillträskille*, seuraavaksi 3 km sauvomista pitkin *Varistonoja*-haaraa *Lammaslammenojan* erkaantumiskohtaan, sitten köydellä rapakossa vetämistä 2,5 km *Mätäojan* vedenjakajalle (32 m, 6683900, 381100) ja vielä 2 km Vantaan rantaan. Koska muualla Suomessa ne järvet, joille *karvasilla* noustiin, olivat *Karvas-* *Karvos-* tai *Kärväsjärviä* (katso edempänä *Kärpträsket*), lienee Hämeenkyön Pitkäjärvikin ollut alkuun *Karvasjärvi*. Myöhemmin Suuri rantatie ja Kehä kolmonen rakennettiin samoille sijoille.

Karvassuo (76 m, 6716950, 403600). *Goarpa* = korppi: genetiivi *goarvan* > *karvan* > *karvas*.

Karvi (41 m, 6701400, 340150). Hämjoen Savijokihaaran kohta, josta ylöspäin alkavat pitkät koskiosuudet, ja soutuvene on vaihdettava karvaseen; saamen *gárbbi* = pienehkö kevyt vene eli *karvanen*. Tässä Savijoki muuttaa nimensä *Perinajonojaksi*.

Kases, *Kaseksenoja* (89 m, 6742300, 400000). Entinen pelloksi kuivattu ja raivattu neva ja sen lasku. *Gásttas* = märkä; *gásttas* > *kastes* > *kases*.

Kastmossen (6701150, 440750). *gásttas* = märkä.

Katinsuo (71 m, 6736250, 456800). *Geatki* = ahma; *geatki* > *kati*.

Katlassuo (59 m, 6699100, 327100). 1,5 km pitkänkapea kylän halkaiseva vetelä suo. *Geahččalus* = kiusankappale, riesa; *Geahččalus* > *katsalus* > *katslas* > *katlas*.

Katrimossen (13 m, 6680950 N, 403850). *Geatki* = ahma; *geatki* > *katki* > *katri*. Liki *Gumbostrand*-nimistä merenrantaa ja sen kylää, vanhimmassa asiakirjassa 1501 *Gommeböle* (Finlandssvenska bebyggelsenamn). *Gumbe* =

susi. Ahman pesän sijainti sudenpesän lähellä on luonteavaa (vastaava tapaus Vihdin ja Siuntion rajaseudulla).

Toinen mahdollinen etymologia: *gáddi* = ranta; *gáddi* > *katri*.

Katronträsk (29 m, 6689200, 399450). Pieni suolampi. *Gahkkor* = kaakkuri; *gahkkor* > *gahtor* > *katro*.

Kattmossen (57 m, 6667850, 333900). *Geatki* = ahma; *geatki* > *katki* > *katt*. Vieressä *Labbaberget*, jonka toisella puolella talo *Labba*. Kilometrin päässä on *Björnmossen*.

Kauhussuo (66 m, 6687800, 352300). Pitkänkäyrä suo; *gávzzas* = kääkkäräinen; *gávzzas* > *kauhsas* > *kauhsus* > *kauhus*.

Kavastonjärvi (26.6 m, 6686100, 305000) on Kiskon kirkkojärveä vain 10 cm korkeammalla, ja tulva-aikoina on sen poukama; *gávva* = poukama.

Kavelkärr (32 m, 660950, 297050). Kaarenmuotoinen suo; *gável* = kaareva, mutkalla.

Kavelkärr (40 m, 6669600, 341500). Kaarenmuotoinen suo; *gável* = kaareva, mutkalla.

Kavelkärret (44 m, 6672600, 318150). Kuten edellinen.

Kavilanjärvi (121 m, 6721200, 338000). Järvi on kaarevanmuotoinen; *gável* = kaareva, mutkalla.

Keliininsuo (119 m, 6712200, 3625550). *Giella* = ansa; *giella* > *kelli* > genetiivi *kellin* > genetiivi *keliinin*.

Kelinsuo (79 m, 668750, 359850). *Giella* = ansa; *giella* > *kelli*; genetiivi *kellin* > *kelin*. Vieressä on *Raatosuo*.

Keloissuo (112 m, 6723100, 349700) ja sillä *Keloislampi*; *giellasis* = ansoitettu; *giellasis* > *kellasis* > *kelois*.

Kenanniittu (99 m, 6720150, 366550). Vanha autioitunut asuinkenttä *kenda*, jonka vierillä yhtyy kaksi trifurkaatiosuo *Mahlosuon* kolmesta purku-uomasta *Nukarinojaksi*, ja joka on soistunut niiden tuomista vesistä. Uusi asuinpaikka *Patoja* on 500 metrin päässä *Pirttipellon takana Koirajoen* patopaikalla. *Nukarinoja*-nimi viittaa kylän pyytäneen *näätiä* tai *majavia*. 'Nois' tarkoitti ennen näätiä ja myöhemmin majavaa ja *nukari* 'nois-eläimen pyytäjää tai sen pesän omistajaa' (Nirvi 1986).

Kenkjärvi (56 m, 6731900, 437800). Entinen peloksi kuivattu matala järvi, jossa pääsi kulkeamaan vain vesikasvillisuuden läpi kankeamalla; *gánga* = kanki. Järven laskuoja Myrskylänjoen latvoilla on *Kenkjärvenoja*. Tällaisia matalia järviä ovat *Kankilampi* Kullaalla, *Kankijärvi* Pielavedellä eikä *Kankilampi* Alavuden ja Virtain rajalla. *Kenkjärvi* viittaa siihen, että nimi on laina saamesta

Kenttaanlammi (119 m, 672350, 337900). Pienen pieni lampi. *Genda* = poika.

Kesselsuo (66 m, 6731350, 436050). Myrskylän Kirkkojärveen kahta eri kautta laskevan ojan *Kenkjärvenojan* ja *Lähdeojan* vedenjakajalla olevan Lähdeojan ylimmän suon nimi. *Kesselsuolta* Kenkjärvenojan ylimmälle lammelle Pöyrysjärvelle kuljettaessa oli *karvanen* vedettävä harjanteen yli köydellä 100 metrin matkan. *Geasihit* = soveltuva vedettäväksi; *geasihit* > *kessi* > *kessel*.

Ketkumossen (21 m, 6715400, 468150). *geatki* = ahma.

Ketlampi (105 m, 6717600, 343750). *geatki* = ahma. Sieltä on 8 km karhun pesäpaikalle *Pierlammille* ja 2 km *Karhukorpeen*.

Ketva (103 m, 6741300, 424700). Pikkuruinen lampi. *Gieva* = suonsilmäke; *gieva* > *keva* > *ketva*.

Kimpari (62 m, 6683900, 351250). *gumbái* = paikka, jossa on paljon susia; *gumbái* > *gumba* > *kimpa* > *kimpari*. Lampi, jonka rannassa ollut suden pesä.

Kirjamosen (44 m, 671800, 436700). *garjá* = korppi. Korppeja houkutteli saaliiden käsittely viereisellä suolla nimeltään *Raksamossen* (edempänä).

Kirjulampi (78 m, 6675500, 306150). *garjá* = korppi. *Korppisjön* on 1.2 km:n päässä ja *Karhulammi* 2 kilometrin päässä.

Kirjunsuo (86 m, 6699500, 315600). *garjá* = korppi.

Kirmusjärvi (54 m, 6693100, 327000). Monilahinen ja -saarinen 'kiemura', *gier'rai* = kiertäinen, superlatiivi *gier'ramus* > *kirmus*.

Kissansuo (76 m, 6734700, 439150). *Gizzi* = kiista. Tällä Mustijoen valuma-alueen länsirajalla on neljän kilometrin päässä myös *Riitasuo*.

Kisukärr (32 m, 6699300, 408000). *Gizsi* = kiista. Tällä Mustijoen valuma-alueen länsirajalla on myös *Riitasuo*.

Kittiskosket Karjaanjoessa. Ylempi (34 m, 6700150. 343800). Hiidenvedestä ylävirtaan, alempi

(32 m, 6689600, 337850) siitä alavirtaan *Lapimäen* vieressä. Lohipatojen paikkoja (*gitta* = suljettu).

Kiukunsuo (82 m, 6740200, 459200). *Goaigi* = *kärppä*; *goaigi* > *koikki* > *kiukka*.

Koijärvi (42 m, 6677100, 316000). Matala soistuva järvi; *goikat* = kuivua.

Koikansuo (44 m, 6703400. 412200). *goaigi* = *kärppä*.

Koikkuri (44 m, 6703400. 412200). *goaigi* = *kärppä*.

Koisjärvi (32 m, 6699200, 337200). Matala järvi, joka on vain tulva-aikoina veden peittämä; *goikkis* = kuiva.

Koivaanoja (keskijuoksu 63 m, 6708770, 328500). Somerojoen kaarenmuotoinen sivuoja. *Goaidda* = kaareva; *goaidda* > *koaiva* > *koiva*.

Kokkusa (59 m, 6722100, 427500). Lähes umpeenkasvanut suolampi; *goikkis* = kuiva; *goikkis* > *koikkus* > *kokkusa*.

Iso-, Pikku- ja Musta Kolosin (119 m, 6706800, 317350). (*goalsi* = pikkukoskelo, pesii Etelä-Suomessa karurantaisilla järvillä).

Korissuo (48 m, 6687000, 356450). *gorsa* = pienehkö, syvä ja kapea rotko, jollaisessa tämä suo onkin.

Korttoonlahti (103 m, 6727600, 367150). Hirvijärven lahti; *gorddet* = järvikorte

Kokkoissuo (91 m, 6693000, 367650). Kotkaa merkitsevien suomen *kokko-* ja saamen *goaskin-*sanojen hybridi.

Kokkoissuo (81 m, 6690400, 365900). Kuten edellinen.

Korsolampi (51 m, 6671450, 353800). Kalliokuopassa oleva lampi, jonka laskuoja *Korsobäcken* kapeassa syvässä laaksossa; *gorsa* = syvä kapea kuru.

Kupparlampi. Kaksi vierekkäistä pikkulampea (95 m, 6701400, 347000 ja 94 m, 5701530, 3469150); *guoppas* = kummatkin, molemmat.

Kurisuo (53 m, 6693850, 338500). Umpeen soistunut pikku lampi. *Guoro-* = kuivuva; *Guoro* > *kuri*

Kurjolampi (70 m, 6689450, 358750). *Garjá* = korppi; *garjá* > *kurjo*.

Kutinsuo (74 m, 6719700, 412750). *Geatki* = ahma; *geatki* > *kutki* > *kuti*. Kahden kilometrin päässä *Sudenpesänkallio*.

Kutislampi (81 m, 6739750, 464300). *Geatki* = ahma; *geatki* > *kutki* > *kutis*. Neljän kilometrin päässä on *Karhunrapakko*.

Kuuslammi (101 m, 6723600, 351150). Pikku lampi, jonka pohjassa on juurakoita. *Guottu* = juurakko; *guottu* > *kuuttu* > *kuus*.

Kuuslampi (58 m, 6699350, 326050). Pikku lampi, jonka pohjassa on juurakoita. *Guottu* = juurakko; *guottu* > *kuuttu* > *kuus*.

Kuuslampi (61 m, 6692300, 3632900). Lampi, jonka pohjassa on juurakoita. *Guottu* = juurakko; *guottu* > *kuuttu* > *kuus*.

Kuustjärvi (6742250, 420900). Lampi, jonka pohjassa on juurakoita. *Guottu* = juurakko; *guottu* > *kuuttu* > *kuust*.

Kytäjärvi (80 m, 6721500, 370700). *geatki* = ahma; *geatki* > *kytki* > *kyti* > *kytä*. *Pikku Karhu* ja *Iso Karhu*-nimisille lammille on 7 km ja *Sudenpesänmäelle* 5 km.

Kyytinkorpi (71 m, 6692550, 367100). *Geatki* = ahma; *geatki* > *kytke* > *kytti*. Suon vieressä on *Raatosuo*. Siis paikalla on ollut ahman pesäsuu ruokavarastoineen. Viiden kilometrin päässä suden pesäpaikka (*kimpari*, edellä).

Käikikoski (24 m, 6725800, 446000). Lapinjärvellä Pyhäjärven luusuan alapuolisen *Koskenkylänjoen* koskijaksen alin koski, jossa koskikara (*guoig'kährit*) pyytää talvisin; *guoig'kährit* > *kuoikkari* > *Käikkäri* > *käikki* > *käki*

Käkilampi (80 m, 6687300, 366100). Suolampi. *Geatki* = ahma; *geatki* > *käki* tai *gáhkcor* = *kaak-kuri*; *gáhkcor* > *kähki* > *käki*.

Kälakärr (16 m, 6667700, 352600). *Gála* = kahlaamo. Suuren rantatien (oikeastaan sitä edeltävän polun) Bölebackenin ylityspaikan yläpuolinen suo. Aivan kahlaamon vieressä on *Nikukärr*: *Niku* oli yleinen saamensukujen nimi Uudellamaalla (Sollantie 2021).

Kämnenlampi (93 m, 6692800, 367600). *gámme* = (turve) kammi (yöpymissuojana). On salolla yhtä kaukana (18 km) Espoon, Vihdin ja Nurmijärven kirkoista, liki pitäjien yhteistä rajapistettä. Luonteva erämiesten yöpymispaikka, nykyään retkeilijöiden laavupaikka. Samalla salolla on myös *Maja- ja Majas-lampia*.

Kärkelänkoski (45 m, 6683300, 312600). Kiskonjoen Kärkelänjoessa (etymologia kuten Karkkilankoskeslla).

Kärpträsket (6693250, 442600). Järvi Pernajan *Labbyssä*. *Gárbbi* = pienehkö vene. Tällaisia pieniä ja keveitä veneitä voitiin kantaa helposti koskiosuoksien ohi. *Labbyn* kylän rannan nimet *Kärpe* ja *Kärpnäs* sekä kylän sijainti Ilolanjoen ja Koskenkylänjoen suiden välisessä niemessä viittaavat siihen, että *gárbbi*-veneitä eli *karvasia* tehtiin täällä myyntiin näiden jokien latvahaaroille nousua varten. Kevyt ja helposti veistettävä mutta luja vaahtera lienee ollut raaka-aineena. Kun ruotsissa *gárbbi* muuntuu muotoon *kärpe*, muuntuu se suomessa muotoon *karvanen* tai *kärvänen*. Esimerkiksi Espoossa *Karvasbackan* kylän kohdalla oli otettava vaahterainen *Karvanen* kainaloon yläjuoksulle edettäessä, samoin Vampulassa poiketessa Loimijoelta *Kärväsenojaa* (keskijuoksu 65 m, 6772900, 265950) pitkin taimenen kutupaikoille Säkyänharjun reunojen lähteikköojille. Myös Ylikiimingissä Sanginjoen Koivujokihaaraa pitkin soudettaessa, oli *Karvasoja* -haarassa sen päässä olevalle Isolle *Karvasjärvelle* päästäkseen otettava *karvanen* kainaloon. Pihtiputaallakin noustiin Koliman *Kärväslahdelta kärväsilla* *Kärväsjokea* myöten *Kärväsjärvelle*. Vastaavasti Kemijärvellä noustiin Misijärveltä *Kärväsjokea* myöten *Kärväsjärven Kärväslahteen*. Edelleen Nivalassa Kalajokeen laskevan *Karvosjoen* latvoilla on *Karvosjärvi*.

Köyljoki. Koskenkylänjoen latvahaara. (Köylinkoski keskijuoksulla: 60 m, 6741100, 441200); etymologia kuten Kullaanjärvellä.

Laavionsuo (60 m, 6743000, 448100). Laaja, ta-
sainen, paikoin rimpinen suo. *Lávttas* = *kostea*;
lávttas > *laavatta* > *laavio*.

Langinsuo (99 m, 6702650, 334150). Kuivako
pikkusuo. *Lanjas* = vesaikko; *lanjas* > *langas* >
genetiivi *langin*.

Myöhemmin tullut kylännimeksi. *Leahki* = laakso;
leahki > *lauhki* > *lauk*.

Lankkärri (29 m, 6711100, 430450). Pelloksi rai-
vattu pieni suo. *Lánjas* = koivuvesaikko ja *oarri* =
kosteikkojuotti; *lanjas oarri* > *lankkärri*. Mahdol-
linen majavapaikka

Lankurimossen (38 m, 6710500, 437500): seka-
metsäinen suojuotti; *lánjas* = koivuvesaikko ja
oarri = kosteikkojuotti. *Lánjas-oarri* > *lankas-or-ri*
> *lankuri*. Mahdollinen majavapaikka. Lähistöl-
lä (4 km) on myös *Björkkärret*.

Laukkoski (18 m, 6701250, 410250). Mustijoen
koskijakson nimi kohdassa, jossa joki ahtautuu
syvään laaksoon kahden *Jokimäen* väliin, joita
toinen kohoaa 37 j m a toinen 25 m jokea ylemmäs.
Myöhemmin tullut kylännimeksi. *Leahki* = laakso;
leahki > *lauhki* > *lauk*.

Lauklampi (49 m, 6682700, 314200). Lampi pit-
kässä syvässä laaksossa; *leahki* = laakso; *leahki* >
lauhki > *lauk*.

Lauklampi (57 m, 6692100, 345500). Lampi sy-
vässä laaksossa; *leahki* = laakso; *leahki* > *lauhki*
> *lauk*.

Lauklampi (69 m, 6680100, 346400). Lampi pitkä-
sä pohjois - eteläsuuntaisessa murtumalaaksossa.

Etymologia kuten edellisellä.

Lehmälampi, Iso (92 m, 6692200, 367500) ja
Pieni. Erämaalampia. Iso Lehmälampi on kal-
lioiden välisessä kiilamaisessa laaksossa, joka on
lammen luoteispäässä avara, mutta kapenee lam-
men kaakkoispäässä ahtaaksi solaksi. *Loamil* =
paikka, jossa on kallionhalkeama; *loamil* > *loahmi*
> *lahmi* > *lehmä*

Leilänlammi (42 m, 669800, 313150). Lampi sy-
vässä laaksossa, jonka nimi on *Leilä*. *Leahki* =
laakso; *Leahkilammi* > *Leihk'lammi* > *Leilammi*
> maannimi *Leilä* > *Leilänlammi*.

Leipsuo (71 m, 6693800, 367000); *leaibi* = leppä.

Leipäsuu (81 m, 6710100, 324800); *leaibi* =
leppä.

Lekmossen, Stora (41 m, 6669800, 334400) ja
Lilla (46 m, 6669500, 334300). Kaksi peräkkäistä
laaksosuota; *leahki* = laakso.

Leko-oja, Leko-ojan lammi (81 m, 6679750,
312350). Lammen pohjassa liekoja (saamen *lieh-ku*).
Nimi voi toki ajatella tulleen suomen lie-
ko-sanasta; tällöin nimen olisi luullut kuitenkin
säilyneen *Liekolampena*. Koska oja laskee talon
viereen, on ilmeistä, että lammen nimi on ollut al-
kujaan *Liehkulammi*, oja saanut siitä nimensä, ja
metsälampi taas nimetty uudelleen muuntuneessa
muodossa ojan mukaan. Tekijä on uinut tässä lam-
messa liehkuja vältellen

Levassuo (86 m, 6734050, 403050). Suo pitkänka-
peassa laaksossa. *Leahki* = laakso; *leahki* > *leahvi*
> *levas*.

Levoilammi (133 m, 6721700, 355900). Hyvä-
vetinen harjulampi Janakkalan – Vihdin meritien
varressa, 3 km vedenjakajasta etelään ja 4 km *Lau-
tatiensuosta* pohjoiseen. Vedenjakajan lepopaikka
lapin reviirillä kuten *Livolähde* Suomenselällä tai
Livojärvi Maanselällä Posiossa; *livva-* = lepo-.

Levoniemenjärvi (141 m, 6730750, 337350).
Ylin Uudenmaan lappalaisten järvi, 4 km Loimi-
joen, Karjaanjoen ja Vanajaveden valuma-aluei-
den yhteisen rajapisteen eteläpuolella, kahden
ensimmäisen vedenjakajalla, ainoana Loimijoen
latvalla. Erämaa-alueen leiripaikka. Saamen *Liv-
va-sana*-lähtöinen, koska määreosa ei ole *Levon-
eikä Lepo-*.

Liimassuo (69 m, 6695050, 361600). Suo laak-
sossa, joka suon päässä ahtautuu kallioiden väliin;
loamil = paikka, jossa on kallionhalkeama.

Linjärvi (24 m, 6671800, 293000). Allikko. *Linis* =
pinnaltaan pehmeä ('löllö').

Lisassuo (44 m, 6681900, 297800). Pieni suo;
lisis = ränsistynyt (lahopuustoinen, ryteikkönen).

Lisuskärret (31 m, 6724150, 454300). Pieni suo;
lisis = ränsistynyt (lahopuustoinen, ryteikkönen).

Lisumosa (33 m, 6598300, 407300). Etymologia
kuten edellä.

Liukoi (6690600, 360050). Pieni lampi, jonka pohjaan on kaatunut liekoja (saamen *liehku*); huomaa Länsi-Uudenmaan saamelaisnimistön pesäkkeissä esiintyvä painottoman jälkitavun oi-, öi diftongi. Nimi voi tulla suomen lieko-sanasta; tällöin tosin nimen olisi luullut kuitenkin säilyneen *liekolampena*.

Lotterinnoro (70 m, 6733000, 452700). Suo kiilana kallioiden väliin työntyvässä laaksossa; *lohti* = kiila.

Luntotrasket (47 m, 6675800, 347100). Kahden hehtaarin lampi; *lunto* = poika (vrt *genda*)

Luokanjärvi (55 m, 6689700, 311200). Hyvävetinen järvi, jossa lounaaseen pistävä kovarantainen järvi, taustalla Luokanmäki. *Luoggu* = kömmänä.

Luokkasuo (84 m, 6704650, 359350). Suo asumattomassa erämaassa. *Luoggu* = kömmänä. Vieressä *Levoimmäki*.

Luokkolampi (118 m, 6723400, 331500). Matala mutapohjainen suoallikko; *loahki* = sakka.

Maatosjärvi (46 m, 6680900, 304800). Pieni järvi, jonka luusua nevarantainen. *Mádjit* = majava; *mádjit* > *maatit* > *maatos*.

Mahassuo (113 m, 6715500, 340600). Bifurkaatiosuo. Laskee länsipäästään Pusulanjokeen ja itäpäästään Karjaanjoen päähaaraan; *máhciid* = edestakainen (kahdensuuntainen); *máhciid* > *mahsis* > *mahas*.

Mahlosuo (104 m, 6720000, 365300). Iso trifurkaatiosuo. Laskee kolmea haaraa myöten Vantaanjoen luoteisen päähaaran Kytäjoen latvaan *Koirajokeen*. *Máhciid* = edestakainen (kolmensuuntainen); *máhciid* > *mahsis* > *mahlo*.

Maiskärri (51 m, 7223000, 430450). *Meachcci* = erämaa; *meachcci* > *maitsi* > *mais*.

Mankinjoki (suu 6673450, 365150) laskee Esponlahden perään,

mistä suiston vieressä oleva lapinkylä *Mankby* on saanut nimensä, ja siitä taas joki; *manjje* = perä-, taka.

Massinsuo (84 m, 6741250, 456500). Takamaan suo. *Meachcci* = erämaa.

Meikojärvi (43 m, 6670600, 453300). Pohjoisranta oli oivallinen lappalaisten erämiesten yöpymispaikka kaukana kylistä, nykyinen retkeilijöiden

laavupaikka. Saamen *miegar* = nukkumateltoa, sääskisuoja; vieressä *Lappträsk*. Pohjoispuolella on lapinkylä *Lappby* (1540-luvulla *Lappby* ja *Lapkyla*). Etelän puolella on kaksi lapinkylää *Gillobacka* ja *Tolsa* (katso *Gillobackatrasket* ja *Tollstrasket*)

Melkutin, Pikku- ja Iso- (119 m, 6737000, 339600). Uudenmaan lappalaisten etäisimmät järvet, 2 km pohjoiseen Vanajaveden, Loimijoen ja Karjaanjoen valuma-alueiden yhteisestä rajapisteestä; *mealgalis* = kaukana sijaitseva.

Metistönoja (73 m, 6711700, 378900); *mádjit* = majava; *mádjit* > *metit* > *metistö*

Matjärvi, Iso (82 m, 6737650, 408600) ja *Vähä* (81 m, 6736750, 309100), lammiksi umpeutneita pikku järvi-nevojen keskellä Mäntsälänjoen Saarenjoen latvoilla. *Mádjit* = majava; *mádjit* > *matji* > *mat*.

Metjärvensuo (101 m, 6743300, 408300). Umpeenkasvanut suo Mustijoen Nikinojan latvoilla.

Mádjit = majava; *mádjit* > *mät* > *met*.

Miehulammit (130 m, 6727500, 346500), kaukana erämaassa (saamen *meachcci* = erämaa); rannat nykyäänkin vailla teitä ja mökkejä.

Mieliäissuo (83 m, 6742600, 438300), iso suo Köylinjoen Hatianojahaaran ja Paimisojahaaran latvoilla (bifurkaatio). Luoteis- ja koillisreunoja reunustaa *Hietakangas*; *mielli* = hiekkatörmä.

Miski (74 m, 6702050, 333050). Pieni laaksosuo; *mieski* = mätänevä, helposti lahoava

Miskiskärret (19 m, 6705400, 467000). Suo Taasianjoen valuma-alueen kaakkoiskulmassa. Etymologia kuten edellisellä.

Moksjärvi (86 m, 6707500, 358400), salomaalla nimeltään 'Moksinmaa' (*mohkki* = matkantakainen)

Molnträsk (13 m 6662850, 356550). Tämän Kirkkonmmlais-lammen koillisrannalla on jyrkkä, iltapäiväauringon valaisema kalliopahta, saamelaisten palvontapaikka, saamen *bálvvas*, samoin kuin Sipoon *Pilvijärvessä*. Myös Vaasassa on *Molnträsket*, ja siinä kallionkupura järven itäranalta pistävän pitkän niemen kärjessä. Suomalaisnimen ruotsalaiset uudisasukkaat ovat kääntäneet omalle kielelleen. Koska kansa on kokenut sanan

järjettömäksi, on se keksinyt selitykseksi luusua-
sa muka muinoin olleen myllyn. Koska lammen
valuma-alue on vain 60 ha, riittäisi vesi myllylle
vain, jos vedenpintaa voisi nostaa tulva-ajojksi
patoamalla lampi. Mitään myllynjäänteitä tai myl-
lypatoa ei paikalla kuitenkaan ole. Valuma-alueel-
taan vieläkin pienempien lampien padottamisella
syystulvan alusta kevättulvan loppupuolelle on
kuitenkin pyöritetty myllyjä lyhyen aikaa keväisin.
Tämä sopi vain omaan jauhatukseen yksittäisille
kartanoille tai rustholleille, jotka omistivat järven-
kin, esimerkkinä Espoon Backbyn kartanon Myl-
lyjärven mylly.

Montarinjoki, (keskijuoksu 72 m, 6746700,
422800). Köyliöjen latvaosa; saamen *mēnddo* =
kaukainen; *mēnddo* > *montta* > *montari*.

Munttusjärvi (29 m, 6672800, 292250). Nyky-
äänkin asumatonrantainen. Saamen *mēnddo* =
kaukainen.

Mätikistö (36 m, 6705250, 412600), *Mätikistön-
oja*. Suopelto, entinen haapa- ja tervaleppäkorpi
ja sen laskuoja. *Mädjit* = majava; *mädjit* > *mätji* >
mätikistö.

Mätikönoja (keskijuoksulla 50 m, 6704000,
324200). Karjaanjoen Somerojokihaaran latva-
oja. *Mädjit* = majava; *mädjit* > *mätji* > *mätikkö*.

Mätikistö (38 m, 6729400, 451800). *Lappbäc-
ken*-joen yläosan maannimi; *mädjit* = majava

Mätäjoki (suisto 0—5 m, 6677050, 380900). Ma-
javalle sopivia pesäpaikkoja laajoissa haapa- ja
tervaleppäkorvissa sekä alajuoksulla *Talin doallun*
luona että yläjuoksulla liki Vantaan uoma. Koska
Mätäjoen uoma osoittaa sen olleen joskus Vantaan
sivuhaara, saattaa olla, että majavien pitäaikaikain-
en patotyö on maaduttanut uoman alkupäätä ja
siten vähitellen eristänyt sen Vantaasta. *Mädjit* =
majava; *mädjit* > *mätji* > *mätä*.

Mätäjärvensuo (94 m, 6707700, 323200). Um-
peenkasvanut järvi asumattomassa takamaassa.
Mädjit = majava.

Mätäjärvi (79 m, 6725150, 4233300). Umpeen-
kasvanut järvi asumattomassa takamaassa. *Mädjit*
= majava.

Mätälampi (92 m, 6722800, 377250). Suolampi.
Mädjit = majava.

Mätäpäünsuo (61 m, 6705400, 405250). *Mädjit* =
majava.

Mätäsuo (54 m, 6688600, 328100). *Mädjit* =
majava.

Nahkelansuo (64 m, 6698500,387500). *nähkki* =
nahka, turkis. Ilmeinen riistankäsittelypaikka

Naismossen (14 m, 6706750, 459200), kuten
Nöuskärret.

Nannassuo (64 m, 6676050, 299400). Pohjan
saamelaisen vesistönimiryppään laitimmais
nimi sisämaan puolella; *nanna* = sisämaa. Suon
merenpuolella on *Keskimaansuo* ja lapinkyliä
yhdistävä reitti (*Lappdal*, *Laptaalinsuo* ja
Laptaalinnummi).

Naski (71 m, 6697500, 322400). *Naskit* = kaapia,
kesiä lihaa nahasta, lihata nahka. Pieni suo, jolla
näin tehtiin; vieressä *Hirvisuo*.

Nelskärret (41 m, 6724550, 451400). Suo, jolla
lapinjärveläisten niliaitta; (*njalla* > *nella*)

Nettasjön (73 m, 6674400, 304400). Saamen
njehtti = pähkinä; pieni ja pähkinänmuotoinen,
seudulla on paljon pähkinäpensaita; toinen vaihto-
ehto: *neahti* = näätä.

Nietoonalho (39 m, 6706700, 426550). Turvekan-
gas Ilolanjoen Ilmoisojan latvoilla; *neahti* = näätä

Nollikärrri (28 m, 6729100, 458800); *njalla* =
niliaitta.

Norsuo (41 m, 6670200, 287100). Kilomet-
ri *Puontpyölin* lapinkylästä koilliseen; *novrra* =
koillinen

Norosuo (81 m, 6740100, 455900). Suo Uuden-
man koillisnurkassa Taasianjoen latvoilla; *novrra*
= koillinen.

Notkärr (24 m, 6674150, 369300); *neahti* = näätä;
neahti > *nohti* > *not*.

Notträsk, (28 m, 6672100, 291300), sen vieressä
Notträskkärret; etymologia kuten edellä.

Nupurinjärvi (27 m, 6680400, 366450). Espoon
vanhasta lapinkylästä *Mankista* vei suurin tie
pohjois-Espoon erämaille *Gumbölenjoen* valu-
ma-alueen pohjoisosiin oikaisten Mankinjokivar-
resta *Hästmosseinin* kautta *Gumbölenjoelle* sen
suuren mutkan yläpuolelle ja siitä edelleen joki-
vartta kohti Nuuksiota. Gumbölenjoessa tuli ensin
vastaan *Svartböleträsk* (1750 *Mellanträsk*) ja toi-
seksi *Nuppuböleträsk* (1778); *nubbe* = toinen

Nutikkasuo (79 m, 673750, 454950). *Neahti* = näätä; *neahti* > *nuti* > *nutikka*.

Nuuskion Pitkäjärvi (27 m, 6685000, 365800) on syvässä, pitkänkapeassa laaksossa (saamen *njoaski*).

Nuutsaikula (49 m, 6732100, 464400). Laaja laakosuo, jossa suuria petäjiä *Njoaski* = *laakso*; *njoaski* > *nuutsi* ja *áika* = aihkipetäjä.

Nuutinoja (keskijuoksu 45 m, 6743350, 466800). *Neahti* = näätä; *neahti* > *nuuti*; vieressä on *Pyydyssuo*.

Näkniittu (71 m, 6706300, 340900). Suoniittu Pusulanjoen Hirvijokihaaran latvoilla; *náhkki* = nahka, turkis. Ilmeinen riistankäsittelypaikka vanhan lapinkylän Ikkalan (*agálaš* = *iäkäs*, *pitkäikäinen*, *iänikuinen*) erämaiden kylän puoleisella reunalla.

Näpinsuo (91 m, 6706950, 369300). Lohjanharjun vieressä oleva suo, jonka lähellä ei ole järviä. Juomapaikka; *náhppi* = puukauha, vrt. Kauhalammet. *Lappalaisilla oli aina kauha mukanaan, jolla he kuumissaan ja janoissaan juovat vettä* (von Linne 1732 Uumajan Lapissa).

Näsinoja saa alkunsa pisteessä (34 m, 668300, 384550) sijaitsevasta 0,2 hehtaarin allikosta; *njás'si* = allikko.

Näsiträsket (6 m, 664820, 288000). Pieni suoallikko; *njás'si* = allikko.

Nätikärr (14 m, 6663250, 364150). Suo Porkkalan niemellä (*neahti* = näätä); vastaavasti Ruotsinpyhtäällä on *Nätihagen*.

Nätkinsuo (59 m, 6729300, 433300). *Neahti* = näätä; *neahti* > *nähti* > *nätki*.

Nöuskärret (16 m, 6710800, 457450). saamen *njuoskkas* = märkä, 3 km *Lapinkylästä*.

Nööti (94 m, 6730950, 395850). Pieni suopelto Mustijoeno latvoilla; (*neahti* = näätä).

Ohkolanjoki (keskijuoksu 50 m, 6713900, 399600) melko hyvä veneellä pyyntiin; *oaggut* = onkia, uistella ja *oaggu* = onkimies; *oaggu* > *oahgu* > *ohko*.

Ollannotko (41 m, 6676600, 300000). Suo 2 km *Lapinkylästä*. Suolla ilmeisesti ollut pylvään päässä kylän niliäitta (*njalla* > *olla*), jonka pylväs on ollut tarpeesi pitkä (*ollit* = olla tarpeesi pitkä) jotta

pedot eivät siihen ylettyisi (vastaavia soita *Nelskärret* ja *Nollikärret*).

Ollampi (70 m, 6687850, 317200). Etymologia kuten edellisellä; *njalla* > *Ollalampi* > *Ollampi*

Ollansuo (56 m, 6678600, 307550). Etymologia kuten edellisellä

Omitto-oja (74 m, 6729000, 409100). etymologia kuten *Omittosuolla*.

Omittosuo (94 m, 6720900, 398950). *obmui* = silmäkeinen; *obmui* > *opmi* > *omi* > *omitto*.

Orajärvi (87 m, 6688050, 366650). Nimi saattaa viitata oravaa tarkoittavaan saamen sanaan *Oar'ri*. Suomen ja saamen sekautuessa uudisasutusvaiheen lappalaisten ja suomalaisten kanssakäymisessä, saattoi puheenparteen tulla *oarra* > *orra* > *ora*. Kemin Lapin järven nimet *Orra*. *Träsk* ja *Orrajärfwi* 1600-luvun asiakirjoissa (Sirikka Paikkala 1992: *Järvi-Espoo*) viittaavat myös *oarra*-sanaan.

Orijärvi (41 m, 66803700, 310400). Järven lahden nimi *Orjanperänlahti* viittaa siihen, ettei kantasana olisi *Ori*, vaan se olisi lyhentymä saamen sanasta *oar'ri*, suomen orava. Sekanimen *Oarra* mukaan tuli lahden nimeksi *Oarranperä* ja siitä edelleen *Orjanperä*. Vastaavasti myös *Aurajoki* saattaa olla alkuaan *Oarrajoki*; Aurajoen päässä oleva *Oripää* taas olisi vastaavasti lyhenemä saamen *oar'ri*-sanasta.

Ossasaari (65 m, 6691500, 320150). Enäjärvesssä *Lappi*-saaren ja mantereen välisessä salmessa. *Oazis*=nuottauksen verkkopato. Järvessä on myös *Nuottaniemennokka*

Paastonjärvet, Iso- (121 m, 66725100, 342100) ja Ali- (119 m, 667244100, 341500). *básta* = niini, jota saatiin lehmuksesta; laina ruotsista saameen, mutta tässä saamesta suomeen, koska järvet Karkkilan ja Lopen rajalla. 'Ison Paastonjärven kohde on erittäin arvokas ja monimuotoinen kokonaisuus. Rantaharjun rinteillä reheviä sekapuustoisia lehtoja' (www.forestinfo.fi/etelasuomi/yhtiöt/kohteet/08).

Karkkilassa on myös *Lehmussuo*.

Palvalammi (126 m, 6728100, 367550). *Bálvvas* = palvonta. Vastaavasti Kirkkonummella on *Molnträsk*, Vaasassa *Molnträsket* sekä Laukaalla *Palvajärvi*, joiden itä- tai koillisrannalla on näkyvä kallionkupura palvontapaikkana. Tälläkin lammella on koillisrannallaan kallionpaljastuma, vaikkakin varsin vaatimaton.

Parsilanjärvi (101 m, 6713200, 354400). Sen rantaa kiertää keskiaikainen vanajalais-ten meritie *Hiidenvirralla Hiidenveden* kautta Pikkalanlahdelle. Sen kautta hämäläisten vanhin uudisasutus tunkeutui Vihdin *Vanhalaan* ja Lohjan koilliskolkan *Vanhaankylään* (Lohjalaisten historia, Heikki Ylikangas 1973), joiden reviiireiltä lappalaiset väistyivät ja joilta lapinnimistö puuttuu. Meritien *Puolimatkanniemi* lapinmaassa meritien puolivälissä on ollut mitä luontevin ikiaikainen majapaikka. Siellä oli vielä 1992 vanha turvekattainen ikkunaton kömmänä; *bearjjas* = pystytetty tuulensuoja; *bearjjas* > *parjas* > *parsijas* > *parsila*.

Passinsuo (61 m, 6665000, 321100). *Beassi* = pesä (karhun tms.); *beassi* > *passi*.

Passiosuo (44 m, 6707400, 423150). *Beassi* = pesä (karhun tms.); *beassi* > *passi* > *passio*.

Patamo-järvet: *Patamo* (108 m, 6719100, 331400), *Levo-Patamo* (107 m, 6719300, 328800), ja *Vehka-Patamo* (115 m, 6721400, 327800). Viimeksimainittu on suorantainen ja helposti tulvehtiva; *báddat* = paisua, tulvehtia.

Pelkuanaho (56 m, 6737100, 460800). Korpisuo pitkässä tasaisessa laaksossa; *bálggis* = polku.

Perinajonoja on Karjaanjoen Koisjävenojan latvaosa, johon pisteessä (44 m, 60701700, 340650) laskee pienestä suopellosta *Karhunoja* (69 m, 6701340, 341150) alkava samanniminen sivuoja; *Bierdna* = karhu; *bierdna* > *pier* > *per*. *Perinajonojan* vieressä, kilometrin päässä Karhunojasta on tyyppilliseen tapaan ahmaan (*geatki*) viittaava maanimi *Katinmäki*.

Permusa (41 m, 6710200, 430150). *Bierdna* = karhu; *bierdna* > *pier* > *per*.

Pesulansuo (83 m, 6742200, 395600). *Beassi* > *peassu* > *pesu* > *pesula*.

Petarträsket (9 m, 6651850, 326960). *Bierdna* = karhu; *bierdna* > *pertna* > *pertta* > *petar*.

Pienojanlampi (112 m, 6718050, 340850). Vuotinaistenjoen latva-alue, jonka valuma-alue on 8 km², ei siis kovin pieni. Lammen vieressä oleva *Haaskakorpi* ja joen valuma-alueella sijaitseva Ahmanpesästä kertova *Ketlammi* viittaavat siihen, että kyseessä olisikin *Bierdnalampi* > *pienalampi*, ja siitä lähtevä oja *Pienanoja* > *Pienoja*; *Biedna* = karhu.

Pierlampi (82 m, 6709400, 344050) ja *Pikku Pierlampi* (72 m, 6709850, 344300; *bierdna* = karhu), kaksi kilometriä *Karhunkorvesta* ja *Ikkanlan lapinkylästä*.

Pietsuo (56 m, 670300, 344900). Suopelto. *Bierdna* = karhu; *bierdna* > *pietna* > *piet*

Piirasundi (33 m, 6677100, 305150). Kiskon Iso-Kiskon suuren *Karhusaaren* ja mantereen välinen kapea ja matala salmi; *Bierna* > *Piirna* > *Piira*.

Pivanjärvi (68 m, 6714300, 412600) ja sen vieressä *Pivansuo* (6714000, 413500). *Bivdda* = pyyntö. Erämaassa Porvoojoen valuma-alueella, tosin lähempänä Mustijoen kuin Porvoojoen pääuomaa.

Pilvijärvi eli Molnträsket (27 m 6662850, 356550). Järven koilliserällä on jyrkkä, 20 m korkea ja 200 m pitkä iltapäiväauringon valaisema kalliopahta. Ilmeinen lappalaisten palvontapaikka: *Bálvvas* = palvonta. Vastaavasti Kirkkonummella on *Molnträsk*, Vaasassa *Molnträsket* sekä Laukaalla *Palvajärvi*, ja niidenkin itäerällä on näkyvä kallionkupura.

Pivanjärvi (68 m, 6714300, 412600) ja sen vieressä *Pivansuo* (6714000, 413500). *Bivdda* = pyyntö. Erämaassa Porvoojoen valuma-alueella, tosin lähempänä Mustijoen kuin Porvoojoen pääuomaa.

Pohkia (30 m, 667600, 314850). Matala, heinittynyt suorantainen järvi, jossa ahdas, vedenkorkeuden vaihteluun altistava luusua (vrt *Bodom*); *boahkis* = puolikuiva, kuivahtanut. Vastaavanlainen järvi on myös Tammelan *Pehkijärvi*.

Pojamo (122 m, 67183350, 330800). Etymologia kuten *Pojannolla*.

Pojanjärvi (98 m, 6725700, 371650). Etymologia kuten *Pojannolla*. Suurempi kuin *Pojannot* tai *Pojamo*.

Pojanto (115 m, 6716700, 338900). Syrjäinen järvi kaukana kylistä. *boaitto* = syrjäinen, rauhallinen; *boaitto* > *pojatto* > *pojanto*. Toinen mahdollinen nimeämisperuste on suomen poika-sanan johdannaisuus, koska järvi on pieni.

Pojanto (101 m, 67147350, 334500). Etymologia kuten edellisellä.

Porlammi (37 m, 672350, 446500). Lapinjärvellä Pyhäjärven luusuan alapuolisessa *Koskenkylänjoen* koskijaksossa oleva suvanto. Koskijaksossa talvehti koskikaroja. *Boardma* = lintujen talvehtimispaikka; *boardma* > *porma* > *por*.

Porvoonjoki saa alkunsa laajalta Salpausselän pohjavesialueelta Tennilän pohjoispuolelta. Virratuaan ensin kaakkoon ja kääntyen sitten koilliseen se kääntyy taas Okeroisissa vain 3 km Hollolan kirkon eteläpuolella etelään (759500 N, 422920 E, 71 m), sisältäen jo neljänneksen purkupaikkansa vedestä (Ekholm 1993). Siten se on ehdottomasti paras hämäläisten väylistä Suomenlahden rantaan, jossa olikin Uudenmaan ainoa keskiaikainen kaupunki, Portum Tavastorum.

Possoonsuo (79 m, 6729200, 406800), *beassi* = pesä (karhun tms.).

Pottisuo (114 m, 6741450, 402350). Pieni kuivahko suo; *bohthu* = pieni vesaikko. Lähistöllä muita pikkusoi: *Pikkusuo*, *Kuivasuo*.

Pottisuo (61 m, 6745699, 438200). Laaja suo syrjäisessä erämaassa Köylinjoen latvoilla hämäläisten ja lappalaisten reviirirajalla. *Boaitta* = syrjäinen; *boaitta* > *poitti* > *potti*.

Punjonsuo (78 m, 668800, 365400.; *bonjil* = kierteinen.

Puittomansuo (93 m, 6711100, 337000). *buoidda* = kärppä.

Puontpyölinjärvi (16 m, 6668700, 286400). Tenholan ja Perniön rajalla. *Puontpyöli* on maannimi järven Perniön puoleisessa päässä. Ilmeisesti varakas (*boan'da*) lapinkylä, mutta hävinnyt 3 km:n päässä olevaa Latokartanoa perustettaessa.

Purminaho (76 m, 6748100, 455600). Pieni suo Lanskinjoen Mustijokihaaran *Koskipään* kylän reviirillä 3 km yläjuoksulle päin kylästä ja sen koskesta. Koski näyttää ilmeiseltä koskikaran talvehtimispaikalta (saamen *boardma* > *purmo*). Kosken vieressä oleva maannimi *Pernanmetsä* saattaa olla muuntuma sanasta *boardma*: *boardma* > *perma* > *perna*.

Pursijärvi (88 m, 6743300, 394400). Topografia osoittaa, että ainakin tulva-aikoina tämä Mustijoen latvajärvi purkautui myös Puujokeen, kunnes maantie ja rautatie salpasivat virtauksen pohjoiseen. Saamen *bierzi* tarkoittaakin liikkumista edestakaisin puolelta toiselle.

Pussisuo (49 m, 6674450, 295950). *Beassi* = pesä (karhun tms.); *beassi* > *pussi*.

Pussisuo (89 m, 6706050, 357800). *Beassi* = pesä (karhun tms.); *beassi* > *pussi*.

Puurlammi (62 m, 6681300, 311000). Suurehko lampi, jonka rannassa oli kalastusta varten kopukka, saamen *boar'ri*.

Päärlammi (49 m, 6722500, 430000). *Bierdna* = karhu; *bierdna* > *päärna* > *päär*.

Pälsträsket (38 m, 667000, 333000). Pieni peukalon tai isovarpuunmuotoinen järvi. *Bealgi* = peukalo tai korva; *bealgi* > *polki* > *påls*

Pyörviikki (50 m, 6736100, 454700). Suo loivalas-kuisessa laaksossa. *Bierdna-väggi* = *Karhulaakso*

Pöykäri (84 m, 6708500, 358000). *Beache* = mänty; *beache* > *pöytsi* > *pöykäri*. Suon pohjoispuolella on Männistönmäki ja Männistönlampi. Paikalla lienee kasvanut tavallista mahtavampi petäjikkö.

Pöyryssuo (61 m, 6731659, 436550). *Bearttuš* = ansa; *bearttuš* > *pöyrtys* > *pöyrys*.

Raakkasuo (6705250, 330050). Pieni suo; *rahkat* = tiheä (ryteikkö tms.).

Rackarkärr (669200, 331300). Kuivahko, metsäin pikkusuo; *rahkat* = sankka, tiheä.

Raikkuanlammi (122 m, 6732650, 370100). *raik-kistit* = mekastaa. Äänekkäiden vesilintujen pesintäpaikka suolammella; vieressä on *Hanhilammi*.

Raikorpi (23 m, 6680600, 358400). *Karhusuon* jatke; *ráhtu* = raato; *ráhtu* > *ratu* > *rati* > *rai* *Rak-samossen* (49 m, 6719000, 437100); *ráhčča* = nahhan kuivauslauta; vieressä *Kirjasuo*, jolle nahoitet-tavan saaliin teurasjätteet houkuttelivat korppeja.

Ramahaikula (51 m, 6731600, 441000). Suopelto *Korkeakallion* länteen viettävän rinteen juurella; vieton puolivälissä on jyrkänne. *Ramastahttet* = rinteestä: ruveta viettämään jyrkästi ja *háika* = aihkimänty, tammi. Pyhäjärven *Lapinniemeen* on 2 km.

Rankilanoja (mutkan kohdalla 26 m, 6667100, 335600). Inkoon Ingarskilajoesta Rankilan kylässä erkaantuva mutkallinen sivuhaara. Joella ei ole nykyään ole karttanimeä, mutta kylässä se tunnetaan sen suulla olevan Ägårdenin talon mukaan *Ägårdsbäckeninä* (Wasström-Sarkola, Ma-

ria Linnea, suull. ilm.); *roaņki* = käkkyrä, mutka. Ojan latvan vedenjalalla *Lappberget*, jonka juurella talo *Labba*. Ojan toisella latvahaaralla taas on *Labbrödjan*.

Raukkoinsuo (97 m, 6720700, 346600). *Ruoigu* = kauris; *ruoigu* > *roikku* > *raukko*. Vieressä Rita-nummi ja Pyydysmäki.

Rausjärvi (93 m, 6712600, 339900). Oligotroftnen järvi. *ráiski* = järvisätkin.

Riidus (112 m, 6703000, 314850); *riidu* = riita; järvi Uudenmaan lappalaisten ja varsinaissuomalaisten välisellä alueen rajalla. Tällä rajalla on *Riiduksesta* koilliseen *Riitasuo* ja lounaaseen *Riitjärvi*.

Riissuonaho (68 m, 6733350, 442200). Pieni suo erämaassa. *Riidus* = riita; *riidus* > *riis*. Vieressä on *Kadekorvenkallio*.

Rivolampi (96 m, 6711900, 342020). Pieni suolampi; *rivot* = rapakko.

Roikijärvi (34 m, 6703700, 415700). *Ruoigu* = kauris; 8 kilometrin päässä on *Kauriskallio*.

Rojusuo (30 m, 6671800, 288900). *Rohtu* = ryteikköinen; *rohtu* > *rotu* > *genetiivi rojun*.

Routtolampi (54 m, 6677500, 305700); *rohtu* = ryteikköinen; *rohtu* > *routtu* > *routto*. Pieni lampi, jonka pohjassa on paljon ryttöjä.

Runkalanlahti (115 m, 6716650, 339350) ja sen rannalla *Runkalansuo*; *Tämäkohtu*-järven eteläpäässä; *rujka* = korppi.

Ruokjärvi (112 m, 6724000, 337500). *Ruoksat* = punainen. Karkkilan seudun järvimalmijärviä kuten viereinen Vuotinainen, josta nostettiin runsaasti järvimalmia Högforsin ruukkiin. Kymmenen kilometrin päässä on vastaavanlainen *Punelia*-järvi. *Punajärvi* on myös Karstulassa.

Ruokorusa (31 m, 6722600, 465100). Suo; *ruoigu ruohča* = kauriin rytinä. *Karisängen* (*kaurisnütty*) on 800 metrin päässä ja sen vieressä *Karisängsberget*. Eli kolmekielistä nimenantajaa!

Ruokslampi (99 m, 6692150, 313400). *Ruoksat* = punainen. Etymologia kuten *Ruokjärvellä*.

Ruona, Iso ja Vähä (84 m, 66895700, 314150). Pitkänkapeita järviä; *Ruoinnas* = laiha. Lähistöllä on myös pitkänkapea lampi *Laiha*.

Ruonajärvi (59 m, 6689100, 312850). Pitkänkapea järvi; *Ruoinnas* = laiha.

Rusutjärvi (46 m, 6700700, 388700). *ruos'sut* = ristiin. Järven eteläpuolella on *Ristikivenmäki*. Ristikivenmäki on lähteinen harjudelta, jonka lähteillä dominikaanit lienevät kastaneet lappalaisia. Vieressä muutakin saamelaisnimistöä.

Räiskinkorpi (94 m, 6705400, 359150). *Ráisket* = raadella, *räiskistit* = raakkua haaskalla.

Römossen (34 m, 6668500, 330700). *Rávrai* = *kaisla, ruoko; rávrai* > *röirai* > *rö*. Ruotsinkielisellä seudulla *röirai* peräkkäisine diftongeineen lyhenee sukkelasti toisin kuin suomenkielisillä, missä vastaavat paikat ovat *räyrintejä*.

Saikari, Iso (94 m, 6734650, 404700) ja *Pieni*; etymologia kuten *Saikarinjärvellä*.

Saikarinjärvi (79 m, 6739400, 404400). Kuivattu *matala* (*coagis*) järvi Mustijoen latvoilla (*coagis* > *saikis* > *saikari*).

Salusjärvi (84 m, 6738800, 418300). Pieni järvi Porvoonjoen Huhdanjokihaaran latvalla Mäntsälänjoen vedenjakajalla. Nimetty pikemmin pohjassa olevien vettyneiden puiden (*šallu*) kuin saaliidensa (*sálaš*) vuoksi.

Sammalkuoho (6691000, 36350). Pieni suolampi; *guohca* = mätä, pahanhajuinen.

Sarkkinen (77 m, 6690300, 366700). Neljän hehtaarin karu lampi kahden kalaisan latvajärven välissä; *seargge* = särki.

Sarsalanoja, Sarsansuo (38 m, 6703900, 391300). Oja, joka kulkee lähteikköisen suon läpi. Otollinen saukoille (saamen *čeavrris*, koska ojassa on talvelta lähteiden ylläpitämiä sulia; *čeavrris* > *sarris* > *sarsala*).

Sarvlaxträsket (4 m, 6706200, 451350). *sarvva* = hirvi. Siitä kolmen kilometrin päässä on *Hirvshalö*.

Sarvsjön (24 m, 6666400, 310550). *sarvva* = hirvi; ruotsin «roskakala» sarv, suomen sorva, on vähemmän todennäköinen, koska järvi on kallioiden keskellä oleva asumatonrantainen metsäjärvi, kun taas sorva esiintyy yleensä rehevissä eutrofisisissa järvissä. Sama koskee seuraavaa nimeä

Sarvträsket (21 m, 6648500, 300300). *sarvva* = hirvi.

Seukoträsket (26 m, 6662000, 284800) on kallioiden keskellä. Järven 2 km pitkän laskuojan suussa on *Seuko*-niminen lapintalo, jonka vieressä on 700 m pitkä ja 30 m korkea äkkijyrkästi merestä nouseva rantakallio (saamen *ceakko* = jyrkkä). Talosta 4 km kaakkoon on Salpausselän harjanne *Sattalamalm* (saamen *sattu* = hiekka) ja 5 km luoteeseen saari *Stora Lappö*.

Sevolampi (73 m, 6695650, 329300). *Čeavrris* = saukko; *čeavrris* > *severi* > *sevo*. *Saukkolasta* 3 km.

Sidsbackaträsket (4 m, 6664800, 300100). *Sidsbacka*-lapinkylän vieressä; *siida* = lapinkylä.

Siitoojärvi (65 m, 6697100, 319750). Entisen lapinkylän mukaan, lappi -nimistön keskellä.

Siitoojoja (65 m, 6699000, 322100). *Siitoojärven* laskuoja.

Sitinoja (101—36 m, 6710100, 355600). U.I. Pyhäjärven *Parsilanjärven* lasku-uoma.

Iso Simi (46 m, 6675500, 309000). Keskisyvyydeltään Suomen syvimpiä järviä. Nimi on ehkä johdos saamen syvää merkitsevästä sanasta: *čienjal* > *siemal* > *sima* > *simi*.

Sisböleviken (29 m, 666950, 324300). Högbensjön-järven lahti rannan *Sisbölen* lapinkylän (*siida*) edessä.

Sitarlanjoki (32 m, 6696400, 337050). Karjaanjoen Pusulanjoen osuus *Sitarlan* kylässä (*siida* = lapinkylä; vrt. Suomusjärven *Laperla*).

Skugelkärret (21 m, 6712700, 462650). Pitkänkapea räme *Lapinkylän* erämaassa. *Guhkki* = pitkä; *guhkki* > *kuhkeli* > *skugel*. On avaramman suon (*Kärrmossen*) jatke alajuoksulle päin.

Soirlammi (139 m, 6728300, 341750). Osin umpeenkasvanut nevareunuksinen pikkulammi, nevan muodosta päätellen ennen naskalinmuotoinen; *soairu* = (luu)naskali.

Sopajärvi (39 m, 6728500, 438800). Matala sauvottava järvi; *soabbat* = sauvottava

Sopakko (56 m, 6683600, 354100). Pitkänkapea suo; *čeabet* = maankaula, kapeikko; *čeabet* > *tsope* > *sopakko*.

Sorkkorpi (34 m, 669600, 340200). *Sortta* = rapa; *sorttakorpi* > *Sortkorpi* > *Sorkkorppi*.

Iso-Sorro (42 m, 6680900, 306000). Rapainen laakso Määrjärven *Iso-Sorron* lahden perukassa; *suorti* = loka, rapa. Määrjärveen rannan suojuoteissa on syvälti vetelää liejun ja hienon hiedan sekoitusta.

Sorrnsuo (66 m, 6685500, 342850). *Suorti* = loka, rapa; *suorti* > *sorti*.

Sorrnsuo (65 m, 6691700, 303450). *Suorti* = loka, rapa; *suorti* > *sorti*.

Sorttakorpi (94 m, 6713400, 319400). *suorti* = loka, rapa.

Sorttakorpi (107 m, 6711500, 32700). *suorti* = loka, rapa.

Sorttasuo (112 m, 6722400, 340050). *suorti* = loka, rapa.

Sultingsträsk (81 m, 668405, 368500). Soikionmuotoinen hehtaarin kokoinen lammennappula. *Culci* = nappula; *culci* > *tsultsi* > *sultinki*.

Iso-Suonia (49 m, 6682400, 313700). *Čuonjá* = hanhi. Kyseessä lienee merihanhen (*Anser Anser*) pesintä järvellä 17 kilometrin päässä lähimmästä merenrannasta.

Suontianlammi (46 m, 6679000, 314250). Etymologia kuten edellisellä, siitä 3 km.

Suorttasuo (124 m, 6720800, 356700). *suorti* = loka, rapa.

Surmokärret (19 m, 6699450, 438250). Sormenmuotoinen suo; *suorbma* = sormi; *suorbma* > *suormo* > *surmo*.

Sutilampi (76 m, 6743800, 454750). Suo, umpeenkasvanut lampi. *Sudnjui* = rimpinen; *sudnjui* > *sutjui* > *suti*.

Sykäri (87 m, 6727399, 393500), laaja mutta matala (*coagis*) järvi Vantaan Keravanjoen läntisen latvahaaran päässä; *coagis* > *sykis* > *sykär:i*

Syvelltjärnen (57 m, 674550, 319050). *suovvi* = sätkin; *suovvi* > *syvvi* > *syveli* > *syvell*.

Säippäänsuo (89 m, 6717850, 317500). *Čähppat* = *musta*. Lisäksi Uudenmaan pohjoisreunalla on *Mustasuo* ja *Mustakorpi*.

Säräjärvi (107 m, 6707351, 319300). *Čeavrris* = saukko; *čeavrris* > *sävräs* > *särä*. Matala kaislarantainen 50 hehtaarin järvi, jonka valuma-alue pääosin harjudeltalla. Sen syöttämä lähdevesi pi-

tää talvisin yllä suurehkoa tulo- ja lähtövirtaamaa järven pienehköön tilavuuteen nähden, mikä pitää luusuan sulana saukon sukellella. Syystulvan jälkeen kasvava vähähappisen lähdeveden osuus jär-
vessä jääkannen alla panee kalat kerääntymään luusuan ja sen alapuolisen Varesjoen *Säräkosken* suliin helpoksi saaliiksi saukolle.

Söydenkall (19 m, 6688850, 412200). Hettekköinen suo (*sövdö*), jonka laaksokapeikossa oleva purku-uoma katkaisi suon etelälaitaa sivuavan harjun ja sillä olevan polun ja oli ylittävä kahlaten (*gåla* = kahlaamo).

Söydon (55 m, 6668600, 315600). Järvi Karjaanjoen rannasta yli 50 m nousevan kalliuseinämän päällä, 300 metrin päässä joesta ja 43 m sitä ylempänä. Saamen *seaidni* = seinä; *seaidni* > *söydni* > *söydon*.

Taasia ja Taasianjoki. *Taasia* (27 m, 6736700, 461700) on kylä Taasianjokivarressa jokivarren kahden saamennimipesäkkeen *Kimolan* ja *Haapa-kimolan* välissä. Joki on juoksultaan vakaa ja rauhallinen, vailla suuria koskia. Haapa-Kimolan kohdalla 9 km:n päässä Salpausselästä se on vain 31 m mpy, ja laskee 7 km:n matkalla Kimonkylään vain 5 m; *dásit* = vakaa ja rauhallinen

Tammerkoskenoja. *Sitinojan* sivuoja (6712000, 355700); putoaa yhtämittäisena koskena 1,6 km:n matkalla 115 metristä 55 metriin; *deapma* = kohista.

Tartlammi (117 m, 672850, 325750), ympärillä *Tartlamminsuu*; *darvi* = terva, *darvit* = tervata. Lammista 9 km itään on *Tervalammi* ja *Tervalamminsuu* ja 8 km eteläkaakkoon *Tervalammi*. Vesi tervanruskeaa.

Teirmossen (38 m, 6677300, 368400). *Divrái* = suo, jossa on paljon itikoita; *divrái* > *tiera* > *teir*.

Teutarinpuro, Siuntiojoen läntinen latva-aara (*Teutarin* kylän kohdalla 29 m, 6673950, 3323700). Nimetty kylän mukaan. Kylälle laskeudutaan Lohjanharjulta rinnettä 40-50 m sen eteläpuolelle Teutarinpuron syvään laaksoon (*deaddit* = «lähteä painumaan rinnettä alas laaksoon»). Laaksossa on *Kastlähde*, jonne dominikaanit lienevät tulleet kastamaan lappalaisia harjun toiselta puolen asemastaan *Kyrkstadista*. Siellä ei ollut kuitenkaan kirkkoa, sillä vaikka hiippakunta oli oikeuttanut nämä 'mustat veljet' kastamaan ihmisiä, oli se antanut papeille yksinoikeuden toimia kirkkorakennuksissa (Gardberg 2005).

Tiksuu (69 m, 6701650,345150). Yksi Vihdin riitasoista.; *diggi* = kiista.

Tollsträsket (0.5 m, 6666950, 359200). Soistuva järvi, noussut merestä 1800-luvulla, nimetty sen rannalla olevan lapinkylän *Tolsa* mukaan. Kylän vanhimmat kirjoitusasut ovat *Dolsby* ja *Toolsby*; *doallu* = talousyhteisö). Laskujoki *Tollsån*.

Torava, Iso (66 m, 6701900, 322500) ja *Pieni* (66 m, 6703200, 323500). Järvet ovat Karjaanjoen Somerojoki-sivujoen Mätikönoja-latvan suvan-tojärviä. Mätikönoja virtaa latvaosaltaan etelään päin kuten yleensä Karjaanjoen sivujoet Somerojoki mukaan lukien, mutta juuri ennen Isoa Toravaa kääntää kulkunsa pohjoiskoilliseen, noin 150 astetta, noudattaen tätä outoa suuntaansa melkein Somerojokeen asti; myös ojan suvannot *Torava-järvet* ovat pitkiä tässä suunnassa. Sen mukaan ne on nimettykin: *Doaris* = poikittainen; *doaris* > *toris* > *torava*.

Tuhtijärvi (81 m, 6727250, 412900). Lampi Porvoonjoen Torpinjokihaaran latvalla, paljon lähempänä Mäntsälänjoen kuin Porvoonjoen pääuomaa; *duohki* = takana oleva; *duohki* > *duhki* > *Tuhti*.

Tuohijärvi (105 m, 6753400, 422900). Porvoonjoen Luhtajoki-latvaosan kaakkoon virtaavan yläpään ja koilliseen virtaavan alapään välisessä *Luhdantaka*-nimisessä sydänmaassa; *duohki* = takana oleva.

Tuohilampi (62 m, 6699800, 362900). Lepsämänjoen Härkälänjokihaaran latvalla kolmen kilometrin päässä Siuntiojoen, Karjaanjoen ja Vantaanjoen valuma-alueiden yhteisestä rahjapisteestä; *duohki* = takana oleva.

Tuohilampi (62 m, 6679700, 345900). Lampi Siuntion asumattomassa takamaassa; *duohki* = takana oleva.

Turkmossen (39 m, 6670100, 333900). Kuivahko pikku suo. *Duorga* = risu, varpu; *duorga* > *turka* > *turk*.

Tvärabäcken (keskijuoksu 18 m, 6666900, 342800). Siuntionjoen sivuhaara, jonka varrella lapinkylä *Tvära*, 1540 *Tuera* (Finlandssvenska bebyggelsenamn); *doaresbealli* = syrjäseutu.

Tämäkohtu (115 m, 6717700, 339300). Hiekkapohjainen latvajärvi (taimenpesäke = *dápmot goahhti* > *täpmokohti* > *tämäkohtu*).

Tärväset (81 m, 6712050, 323050). Kaksi pientä lampea *Tärväsuolla*; *darvi* = terva.

Töllinkoski (50 m, 6709950, 333100). Pusulanjoen koski Pusulan kirkosta 2 km pohjoiseen, putouskorkeus 15 m. Mitä ilmeisin lapinkylän paikka, *Doallu*. Siitä 3 km lounaaseen oli *Lapinbackan* torppa ja 3 km pohjoiseen *Lapinajonmaru* (Jussila 1977). Jälkimmäinen nimi tarkoittanee hirvien tai metsäpeurojen pyyntipaikkaa (*márahat* = eläinlauman kulkujälki).

Töölönjärvi (18 m, 6675500, 385200). Kaksi vuosisataa sitten kuivattu järvi entisen lappalaisyhteisön (*doallu* > *Thola* > *Töölö*) reviiirillä, jossa myös *Lappudd*, *Lap Wiken* ja *Lappvik*. Nykyään järven pohjalle rakennettu liiketalo Tripla.

Uksinpekki (13 m, 6709900, 470200). Pienen lammen laskuoja; *uhcci* = pieni, vähäinen.

Ukskärrri (51 m, 6723000, 430450). 1,5 hehtaarin suo; *uhcci* = pieni, vähäinen.

Ukulammi (122 m, 6725400, 345000). Hehtaarin suolampi Karkkilan ja Lopen rajalla; *uhcci* = pieni, vähäinen.

Ukulammi (118 m, 6731400, 392600). Kuuden aarin suolampi Mustijoien latvoilla; *uhcci* = pieni, vähäinen.

Vaakkoi (82 m, 6691600, 367550). Lampi lyhyessä syvässä laaksossa; *vággi* = lyhyt, syvä laakso.

Vaihiansuo (85 m, 6707100, 364700) ja sen laskuoja Vaihinoja (64 m, 6705450, 363800). *Veahá* = *vähä*-, *veahá* > *vaihi* > *vaihia*. Suota on verrattu siihen paljon laajempaan suohon, jolle on raivattu Haimoon ja Korven pellot.

Vaipo (38 m, 6669200, 354300). Pieni sydämenmuotoinen järvi; *váibmu* = sydän.

Vattonjärvi (82 m, 6736150, 403750). Umpeensoistunut järvi; *vadđa* = soinen aukio metsässä.

Vattusuo (53 m, 6669100, 328700). *Vadđa* = soinen aukio metsässä.

Velskolan Pitkäjärvi (51 m, 6686200, 369300). Järvi on pitkässä, viivasuorassa ja sileäpohjaisessa murtumalaaksossa, joka ulottuu Salpausselän vieriltä Nummenpäästä Esoon Gumböleen asti. Laakso on ollut talvisin hyvä luontainen kulkureitti. Järvi laskee pohjoiseen päin, mutta heti sen eteläpuolella, Vantaanjoen ja Glomsinjoen vedenjakalta

alkaen, maasto laskee etelään. Viiden kilometrin jäätaival siis erotti pitkän talvitiien ylä- ja alamäet toisistaan. Järven nimi juontunee saamen sanasta *vealla* = väli, merkityksessä taival. Kun järven rannalle tuli kylä, lisättiin sanaan *skog*. Siten kylän nimeksi tuli *veallaskog* > *velaskog* > *velskola*, josta nykyinen järvennimi takaisinlainana. Jo Ramsay (1924) esitti kylännimen tulleen suomen väli- ja ruotsin *skog*-sanojen muodostamasta yhdyssanasta.

Vinsikkänsuo (24 m, 6701700, 411350). Suo, joka sijaitsee ahtaan laakson takana, Pornaisten Kotojärven vieressä melkein järven tasossa. Järvi paisuu tulva-aikoina suolle; *viiddidit* = levittää laajemmalle; *viiddidit* > *viitti* > *vintti* > *vintikka* > *vinsikkä*.

Vuolitoja (keskijuoksu 51 m, 6735299, 430350); *vuolit* = alempi.

Vuossuo (54 m, 668650, 301200). Upottava suo, umpeutunut lampi. *Vuojus* = uppoava, vajoava, *vujuhit* = upottaa (suosta). Toisaalta entinen lampi on saattanut saada nimensä ahvenistaan: *vuosku* = ahven. Huomattavaa kuitenkin on, että ahven -nimistö esiintyy yleensä vain suomen- tai ruotsinkielisenä.

Vuotava (100 m, 6740200, 403100). Erämaasta alkva *Nikinojan* latvaoja; *Vuovdái* = metsäinen; *vuovdái* > *vuovtai* > *vuotava*.

Iso Vuotava ja Vähä Vuotava (6725400, 412600). *Vuovdái* = metsäinen; *vuovdái* > *vuovtai* > *vuotava*.

Vuotavanoja (keskijuoksu 80 m, 6752600, 453050). Koskenkylänjoen Lanskinjokihaaran kaukaisin latva. Etymologia kuten edellisellä.

Vuotinainen (107 m, 6723300, 339700), metsäjärvi (*vuovdi* = metsä).

Vällanskärret (48 m, 6669850). Pitkän Ingarsskilajoen valuma-alueen latvoilta Lohjanharjuun ulottuvan murtumalaakson, hyvän kulkutien eteläpäässä; *Vealla* = väli, taipale (analogia: *Velskolan Pitkäjärvi*).

Ålkila räsk (31 m, 6665950, 338400). Ruotsalaisen *Innanbäckin* saamelaisen ulkokylän järvi; *oldggo* = ulko-: *Olggogilli* > *Ålkila*. Ålkilan kylässä *Finnes*-niminen talo.

Åsensjö (56 m, 6673400, 304100). Lähes 3 km pitkä erämaajärvi, joka *ei ole* harjumaastossa. Vain 20 m leveä salmi jakaa järven kahteen osaan, ja siinä on myös saarten välisiä kapeikkoja. Siten nimi saattaa johtua saamen sanasta *Oazis* = verkkopato.

Yli-Kalvana (122 m, 6725300, 345200). Pieni 5 hehtaarin lampi. *Gálva* = karahka, *gálvái* = jossa on runsaasti karahkoja.

Ällöi (66–58 m, 6696800, 361100). Katihännän-suon pelloksi raivattu kaakkoinen lahdeke, joka viettää luoteeseen 1.7 prosentin vietolla; *ál̥li* = viettävä maa.

Ätämöjärvet, *Iso* (109 m, 6713300, 320700, ja *Pikku* (110 m, 6712650, 320700); *addámus* = anti.

Öyssynsuo (14 m, 6702000, 418700). Mustijoen lappalaisten reviiirin itäisin kolkka Porvoonjoen vedenjakajalla sen 'väärällä' itäpuolella. *Öwstá* = itä-. Vieressä on *Riitasuo*.